

LUCIA
ILLANITZOVÁ

Sedemdesiat

Deti, ktoré sa narodili v deň vypuknutia Slovenského národného povstania, 29. augusta 1944, budú na budúci rok sláviť okrúhlu sedemdesiatku. Za tých sedemdesiat rokov toho zažili naozaj veľa.

Keď sa narodili, bolo formálne samostatné Slovensko v skutočnosti satelitom nacistickej Tretej ríše. Prebiehala najkrutejšia a najkrvavejšia vojna v histórii, v ktorej padli za obeť aj desiatky tisíc Slovákov. Práve v deň ich narodenia sa Slovensko vzoprelo údelu pomáhača nacistov a v najmasovejšom protifašistickom povstaní strednej Európy dokázalo, že hodnoty Slovákov sú celkom iné, ako si predstavovali nacisti.

Kým tieto deti dosiahli vek jedného roka, bol fašizmus v Európe definitívne porazený a schyľovalo sa k definitívnemu koncu vojny aj v Japonsku. Európa bola v troskách, národy rátili milióny obetí, nehovoriac o astronomických materiálnych škodách.

Vzniklo demokratické Československo, v ktorom v roku 1948 prevzali moc komunisti, aby ju v roku 1989 znovu stratili. Obnovené demokratické Československo sa v roku 1993 rozpadlo a vznikla samostatná Slovenská republika, tentoraz už nie satelit nacistického režimu, ale suverénny štát – ktorý po desiatke rokov existencie, presnejšie 1. mája 2004, preniesol časť svojej suverenity na Európsku úniu...

Naozaj dosť na sedemdesiat rokov života. Napríklad Košičan, ktorý by sa narodil 29. augusta 1944 a nikdy by sa nevzdialil z domu viac ako pár sto metrov, by za sedemdesiat rokov stihol fyzicky byť v horthyovskom Maďarsku, oslobodenom demokratickom Československu, ľudovodemokratickom, socialistickom a napokon opäť demokratickom Československu, v samostatnej Slovenskej republike, aj v Európskej únii.

Nech však Slovensko prechádzalo počas týchto desaťročí akokoľvek klukatými cestami, nikdy nezabudlo na to, čo muselo prežiť v štyridsiatych rokoch minulého storočia.

Odkaz boja proti fašizmu bol vždy súčasťou školských osnov, výročia vojnových udalostí si každoročne pripomínali občania, veteráni aj politici. V tomto procese bol vždy aktívny aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Najnovšie sa snažíme prispieť k vzdelávaniu mladých ľudí, ale aj tých skôr narodených, v spolupráci s ministerstvom školstva, s ktorým SZPB v tomto zmysle podpísal dohodu.

Možnosti, ktoré zmluva poskytuje, sú široké, teraz bude dôležité naplno ich využiť.

Na Deň zvrchovanosti podpísali zmluvu o spolupráci

Minister školstva Dušan Čaplovič a predseda SZPB Pavol Sečkář pri podpise zmluvy o spolupráci.

Foto: MŠV a ŠR

Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Dušan Čaplovič 17. júla podpísal s predsedom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavlom Sečkářom zmluvu o spolupráci.

Kľúčovými oblasťami spolupráce je napríklad príprava konkrétnych metodických modelov venovaných národnooslobodzovaciemu hnutiu počas 2. svetovej vojny, osobitne Slovenské-

mu národnému povstaniu a oslobodeniu Slovenska. Ako informoval hovorca ministerstva školstva Michal Kaliňák, rezort školstva v spolupráci s odborními školstva obvodných úradov v sídle kraja podporí aj organizáciu besied so žiakmi, vedomostné súťaže, literárne a výtvarné súťaže či poznávacie zájazdy na pamätné miesta.

Tiež v rámci Pedagogicko-organizačných pokynov na školský rok

2014/2015 zverejní školám a školským zariadeniam odporúčanie realizovať spoznávacie zájazdy, besedy či výstavy zamerané na 1. a 2. svetovú vojnu. Najmä preto, že v roku 2014 si celý svet pripomenie 100. výročie 1. svetovej vojny, ktorá tak poznačila osudy Slovákov a Slovenska. Ministerstvo bude spolupracovať so SZPB aj v odbornej oblasti pri vedeckom výskume histórie

(Pokračovanie na str. 2)

Tajomníci sa školili v Bratislave

Tajomníci Oblastných výborov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) sa 16. júla stretli v Bratislave na porade a školení tajomníkov. „Z 35 tajomníkov oblastných výborov sa ospravedlnili len traja,“ uviedol pre Bojovník vedúci organizačného oddelenia ÚR SZPB Viliam Longauer.

Väčšina tajomníkov oblastných výborov sa porady zúčastnila.

Foto: Bojovník

Ako ďalej dodal, na porade preberali aktuálne veci týkajúce sa zväzu. „Išlo najmä o podávanie hlásení a prípravu osláv a sprievodných akcií 69. výročia Sloven-

ského národného povstania a sprievodných podujatí súvisiacich s týmto výročím,“ spresnil Longauer.

Tajomníci sa tiež zaoberali zabezpečením účasti oblastných výborov na centrálnych oslavách SNP v Banskej Bystrici a hovorili aj o príprave osláv Karpatsko-duklianskej operácie.

V druhej časti, počas školenia, sa zaoberali počítačmi. Ekonomka zväzu Jana Staroselská vysvetlila tajomníkom systém podávania hlásení a korešpondencie. Oblastné výbory totiž dostali, vďaka dotácii z Úradu vlády SR získanej na základe projektu a podpore sponzorov, nové počítače, ktoré im majú uľahčiť prácu. **red**

Na zamyslenie:**Láska je krb, ktorý čoskoro vyhasne, ale dáva ešte dlho teplo v spomienkach.****ARTHUR CONAN DOYLE**

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

15

Na Deň zvrchovanosti podpísali zmluvu o spolupráci

(Dokončenie zo str. 1)

I. polovice 20. storočia, v informačnej oblasti vrátane zisťovania postojov detí k fašizmu, nacizmu a xenofóbii, v propagačnej a publikačnej oblasti.

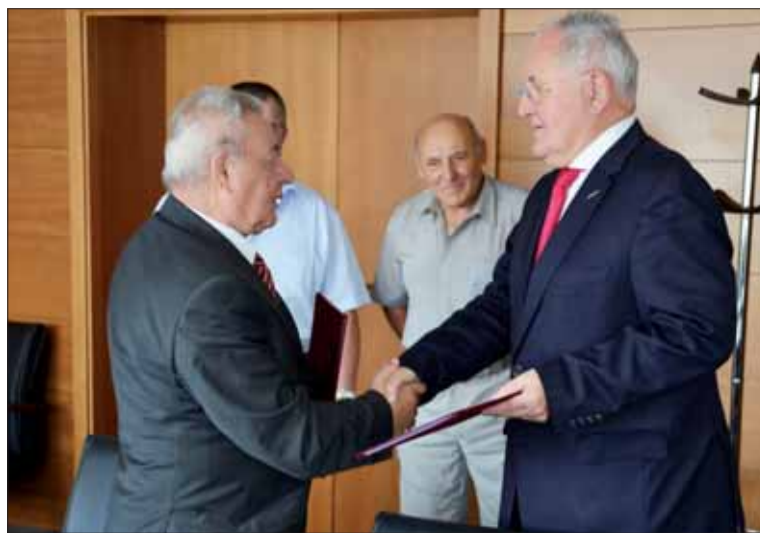
Podpísaná zmluva o spolupráci reaguje aj na kooperáciu v rámci príprav 70. výročia Slovenského národného povstania a 70. výročia víťazstva nad fašizmom. Obidve strany spoločne zabezpečia v rámci príprav na 70. výročie Slovenského národného povsta-

nia a 70. výročie víťazstva nad fašizmom v spolupráci s Múzeom školstva a pedagogiky spoločnú výstavu s pracovným názvom „Slovenskí učitelia v boji proti fašizmu“, v spolupráci s IUVEN-TOU – Slovenským inštitútom mládeže olympiádu ľudských práv, ktorá bude venovaná porušovaniu ľudských práv a slobôd počas 2. svetovej vojny, v spolupráci s príslušnými ústavmi Slovenskej akadémie vied vedeckú konferenciu k problematike slovenských

dejín prvej polovice 20. storočia pod záštitou ministra.

Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Dušan Čaplovič považuje dohodu o spolupráci spečatenú podpismi za krok k súčinnosti, z ktorej môže profitovať celá spoločnosť, nakoľko „vzdelávanie o kľúčových udalostiach našich dejín je odovzdávaním posolstva o medzigeneračnej solidarite, humanizme a schopnosti ľudí víťaziť nad zvrátenými ideológiami nenávisť, antisemitizmu, fašizmu, nacionalizmu, šovinizmu a intolerancie.“

Red

Dohodu o spolupráci spečatili minister Čaplovič s predsedom Sečkárom aj podaním rúk.

Foto: MŠVVaŠ SR

Spoznávali SZPB

Základná organizácia SZPB Špania Dolina zorganizovala v polovici júna v spolupráci so spoločenskými organizáciami a vedením obce podujatie „Spoznávajú ZO SZPB v regióne“.

Účastníci podujatia v Španej Doline.

Foto: eb

Po príchode do obce privítal členov ZO a zástupcov OblV SZPB v Banskej Bystrici predseda ZO Špania Dolina Štefan Paško a zástupca starostu obce Ján Rýs. Prítomných pozdravil aj predseda SZPB Pavol Sečkář.

Potom sa členovia presunuli k pamätníku 15 padlých občanov obce, kde pri hymne SR položili kytice kvetov. Obec Špania Dolina bola počas SNP aktívna obec, pôsobil tu partizánsky oddiel Dolina.

Špania Dolina je malebná obec ležiaca 10 km od Banskej Bystrice. Jej vznik je spojený s ťažbou kovov v tunajšom rudnom ložisku. Ťažila sa tu hlavne meď a neďaleko na Starých Horách aj striebro a zlato. Prítomní mali možnosť prezrieť si v baníckom múzeu históriu ťažby, podloženú výkladom a filmom. Okrem baníctva je Špania Dolina známa aj šikovnosťou žien, ktoré sa svojimi krásnymi paličkovanými

mi čipkami dostali do povedomia vzdialených krajín. Aj členovia stretnutia mali možnosť v múzeu obdivovať krásne čipkárské výtvy.

Po návšteve múzea sa prítomní presunuli pred Klopačku, kde sa konal kultúrny program. Všetkých potešilo vystúpenie detského súboru Matičiarik, ktorý zaujal svojou profesionalitou, svojimi „hromovými“ hlasmi ohúrili mužský spevácky zbor Haliar zo Starých Hôr.

Pri harmonike a fujare sme si spoločne zaspievali partizánske a ľudové piesne.

Každú hodinu nás svojou melódiou ohlásil otvárajúci sa „banický orloj“, ktorý je plný figúrok – baníkov, znázorňujúcich ťažkú prácu v bani.

Po kultúrnom programe nasledoval výborný guláš a domáce koláče, ktoré napiekli miestne členky, za čo im pekne ďakujeme. Za pekný zážitok a program, ktorý bol na vysokej úrovni, patrí poďakovanie predsedovi ZO SZPB Š. Paškovi a členom výboru ZO, ako aj zástupcom obce a sponzorom.

Eva BROZMANOVÁ
predsedníčka ZO SZPB Tr. SNP B.B.

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

8. JÚL

Bývalého člena elitných nacistických oddielov Waffen-SS Sierta Bruinsa (92) v septembri postavili pred súd za obvinenia z popravy holandského povstalcu Alderta Klaasa Dijkemu v septembri 1944. Tento nemecký občan holandského pôvodu si už v 80. rokoch minulého storočia odsedel určitý čas v Nemecku za vraždu dvoch holandských Židov počas 2. svetovej vojny. Bruins a jeho spolupáchateľ August Neuhaeuser, ktorý medzitým zomrel, Dijkemu odviezli na opustené miesto a zastrelili najmenej štyrmi ranami. Bruins dobrovoľne vstúpil do oddielov SS po tom, ako nemeckí nacisti v roku 1940 obsadili jeho krajinu.

9. JÚL

Rozhodnutie súdu o rozpustení spolku Maďarská garda neporušilo slobodu zhromažďovania a združovania zakotvené v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa verdiktu Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu činnosť ultrapravicového hnutia sa zakladala na rasovom protiklade medzi rómskou menšinou a maďarskou väčšinou a smerovala v podstate k zavede-

niu rasistického právneho poriadku. Rozpustenie Maďarskej gardy bolo jediným účinným spôsobom, ktoré mali maďarské úrady k dispozícii, aby zastavili aktivity tohto zoskupenia. Militantné zoskupenie vzniklo v júni 2007 z iniciatívy parlamentnej extrémne pravicovej strany Jobbik.

10. JÚL

Niekoľko stoviek starých židovských náhrobných kameňov nedávno objavili počas obnovy malého cintorína v rakúskej metropole. Viaceré pochádzajú až zo 16. storočia. Zástupca viedenskej židovskej náboženskej obce Raimund Fastenbauer prirovnal význam nálezu k Starému židovskému cintorínu v Prahe. Náhrobné kamene ukryla do zeme v roku 1943 skupina Židov, ktorí ešte zostali v meste, so zámerom ochrániť ich pred nacistami.

14. JÚL

Poľský prezident Bronislaw Komorowski si pripomenul 70. výročie masového masakra Poliakov počas 2. svetovej vojny. Nacionalistická Ukrajinská povstalecká armáda (banderovci) v rokoch 1943 až 1944 zabila okolo 60-tisíc Poliakov vo Volynskej oblasti na západe súčasnej

Ukrajiny, ktorá v medzivojnovom období patrila Poľsku a ktorú banderovci chceli etnicky „vyčistiť“. Poľskí partizáni v odplatu zabili asi 20-tisíc Ukrajincov. Tragédia je stále zdrojom napätia medzi oboma štátmi. Komorowski preto počas ceremónie v ukrajinskom meste Luck, na ktorej sa zúčastnil aj ukrajinský vicepremiér Kost'antyn Hryščenko, vy-

stalo sa VO SVETE
8. 7. – 17. 7. 2013

zval na zmierenie oboch národov a zdôraznil, že minulosť nesmie ohrozovať vzájomné vzťahy.

15. JÚL

Bangladéšsky súd poslal iniciátora vojnových zločinov z čias konfliktu s Pakistanom Ghuláma Azáma na 90 rokov do väzenia. Niekdajšieho šéfa opozičnej strany Džamáate islámí uznali vinným z piatich zločinov spáchaných začiatkom 70. rokov minulého storočia počas vojny za nezávislosť. Súd tak nevyhovel prokuratúre, ktorá ho prirovnala k nacistickému vodcovi Adolfovi

Hitlerovi, keďže bol architektom týchto zverstiev, a žiadala pre 90-ročného, dnes politicky neaktívneho Azáma trest smrti. Oznameniu verdiktu voči duchovnému lídrovi islamistov predchádzali mohutné násilnosti v uliciach viacerých miest.

16. JÚL

Vo Francúzsku zatkli Kristiana Vikernesa zo známej blackmetalovej skupiny Burzum pre podozrenie, že by mohol spáchať podobný útok ako nórsky masový vrah Anders Breivik. Stalo sa tak po tom, ako jeho manželka kúpila štyri pušky. Hudobník si už vo väzení odsedel 15 rokov za pálenie kostolov a vraždu muža, ktorého v Osle v roku 1994 dobodal na smrť. Keď ho v roku 2009 prepustili z väzenia, s manželkou a tromi deťmi sa presťahoval do Francúzska. V minulosti dostal kópiu manifestu, v ktorom mu Breivik načrtnol svoju ideológiu. Existovalo niekoľko podozrení, ktoré vyvolali v spravodajských službách obavy, že Vikernes môže vykonať podobný trestný čin.

17. JÚL

Stovky Budapešťanov evakovali po objavení nevybuchnutej 50-tonovej bomby z 2. svetovej

vojny v centre maďarskej metropoly. Nálož našli robotníci pri stavebných prácach v jednom z vnútorných domových obklov neďaleko Budínskeho hradu. Evakuácia sa týkala približne 1500 miestnych obyvateľov z asi 80 okolitých domov a hostí z dvoch hotelov. Súčasne uzavreli aj dve kultúrne centrá a odklonili hromadnú i osobnú dopravu.

Nemecká polícia spustila v troch severných spolkových krajinách rozsiahlu raziu proti členom neonacistickej skupiny, ktorí plánovali teroristické útoky. Extrémne pravicové združenie Werwolf-Kommando sa priznáva k inšpirácii taktikou nacistických sabotážnych jednotiek – werwolfov (vlkodlaci). Podľa prokuratúry je ich cieľom odstrániť súčasný politický systém v Nemecku, čo chceli dosiahnuť aj násilnými prostriedkami vrátane teroristických útokov. V okolí Brém, Hamburgu a v Meklenbursku-Predpomorsku policajti prehliadali byty a obchody a vo Švajčiarsku dve väzenské cely. Zabavili pritom množstvo materiálu a počítače.

Mozgom pravicovej skupiny sú dvaja Švajčiari, ktorých vlni zatkli v Hamburgu a vo Švajčiarsku ich čaká súd. (ao)

Odišiel účastník odboja v II. sv. vojne, plk. Anton Droppa

Anton Droppa sa narodil 30. júna 1920 v Lazisku, podhorskej obci okresu Liptovský Mikuláš. Na Štátnom reálnom gymnáziu v Liptovskom Mikuláši maturoval v roku 1940.

Nasledovala vojenská prezenčná služba v leteckom pluku v Piešťanoch, kde absolvoval dve poddôstojnícke školy. Keďže jeho životnou túžbou bolo stať sa letcom, prihlásil sa v októbri 1941 do dvojročnej vojenskej akadémie v Bratislave. Po úspešnom absolvovaní bol 3. 5. 1943 vymenovaný za poručíka letectva z povolania a zadený do bojovej jednotky stíhacej letky 12 v Spišskej Novej Vsi, ktorá podporovala bojové akcie dvoch slovenských divízií pri obrane Karpát. Zapojil sa do SNP a robil bojové prieskumné lety z letiska Liptovský Peter. 30. augusta 1944 bol vyslaný ako spojka z letiska do Prešova, ale vo vlaku bol chytený príslušníkmi SS. V Spišskej Novej Vsi

prešiel tvrdým výsluchom. Cez okno sa mu však podarilo ujsť a dôjsť do Prešova, odkiaľ 31. 8. 1944 letecká jednotka odletela do Lvova v ZSSR. V ZSSR sa všetci letci prihlásili do 1. čs. armádneho zboru a podstúpili preškolenie na nové bojové lietadlá sovietskej výroby. Anton Droppa bol preškolený na stíhacie lietadlo LA-5 a zaradený do 1. čs. stíhacieho leteckého pluku ako veliteľ leteckého roja. V tejto funkcii sa zúčastnil so slovenskými letcami na podpore pozemných jednotiek v bojoch proti fašistom o Moravskú Ostravu, Opavu a Český Tešín, až do víťazného skončenia vojny 8. 5. 1945.

Rozkazom Hlavného veliteľstva letectva bol v júni 1947 odvelený kpt. letectva Anton Droppa do leteckej pilotnej školy v Olomouci, aby vychovával a pomáhal vo výcviku novým pilotom.

Po februárových udalostiach bol 18. 6. 1948 prepustený z armády v hodnote kpt.

letectva. Začal sa venovať jaskyniarstvu. Vo februári v roku 1955 prijal A. Droppa do svojich služieb Geografický ústav SAV v Bratislave. Za významné zásluhy o rozvoj Slovenskej republiky v oblasti speleológie a geografie sa stal v roku 2008 nosi-

teľom štátneho vyznamenania Pribinov kríž II. triedy.

Do SZPB vstúpil v roku 1959. Za odbojovú činnosť mu bolo priznané MO ČSSR Osvedčenie 255/46 Zb. Stal sa nositeľom mnohých československých a sovietskych vyznamenaní v rokoch 1945–1946. Od roku 1959, ako príslušník odboja, dostal všetky pamätne medaily vydané MO SR a SZPB pri okrúhlych výročiach oslobodenia vlasti a vypuknutia SNP za zásluhy v boji proti fašizmu. Za účasť v ostravsko-opavských operáciách bol ocenený vyznamenaniami Českej republiky a Českého zväzu bojovníkov za slobodu.

V roku 2004 dostal dekrét vojnového veterána. Tiež mu boli udelené viaceré štátne vyznamenania Ukrajiny a Ruskej federácie, naposledy v roku 2010 dostal ruské štátne vyznamenanie Rad priateľstva, ktoré mu odovzdal vtedajší ruský prezident. JM

Prípravný výbor: zľava Emil Janovic, Anna Halinárová, Martin Beňatinský, Ján Hulínek, Anna Michalíková, Pavel Bahník, Martin Lednický, Kamil Krištofík. Foto: VS

Pripravujú oslavy

Prípravný výbor krajských osláv 69. výročia SNP na vrchu Roh sa v Lubine zišiel 2. júla. Starosta obce Lubina Martin Beňatinský privítal predsedu ObIV SZPB v Novom Meste nad Váhom Jána Hulínka, ostatných členov a predsedníčku Obvodného úradu v Novom Meste nad Váhom Annu Halinárovú.

V sobotu 24. augusta bude Stretnutie generácií pri vatre, kde vystúpi hudobná skupina Lukas Band. Na druhý deň, 25. augusta, vystúpi DH Trenčianska dvanásťka, FS Kýčer (Turá Lúka), Umelecký súbor Sudaruška (Brno) a speváčka Mirka Klimentová (Nové Mesto nad Váhom).

Viliam SOLOVIČ

SOCIÁLNA POISŤOVŇA

Vyplácanie dôchodku

Záujem dôchodcov o zasielanie dôchodku na účet v banke rastie

Čoraz viac slovenských dôchodcov má záujem o výplatu dôchodku na účet v banke, a nie v hotovosti poštou. Využívajú tak bezpečnejšiu formu výplaty dôchodku bezhotovostným stykom. Sociálna poisťovňa má podpísanú príkaznú zmluvu s takmer všetkými bankami na Slovensku.

Urobiť zmenu spôsobu výplaty dôchodku je veľmi jednoduché – stačí vyplniť tlačivo „Poukazovanie dôchodkových dávok na účet dôchodcu v banke“ (je dostupné na internetovej stránke Sociálnej poisťovne, v pobočkách SP alebo v bankách). Tlačivo po doplnení identifikačných údajov a čísla účtu zašle dôchodca do príslušnej pobočky alebo ústredia Sociálnej poisťovne.

Ak by si dôchodca vybral banku, s ktorou Sociálna poisťovňa nemá zmluvu, nie je to prekážka. Nepoužije uvedené tlačivo, ale o zasielanie dôchodku na účet žiada vlastnou neformálnou žiadosťou, kde uvedie svoje identifikačné údaje

a číslo účtu v banke s úradne osvedčeným podpisom. Priloží potvrdenie banky o tom, že je majiteľom účtu, na ktorý žiada poukazovať dôchodok, a dokumenty zašle do Sociálnej poisťovne. O zmenu môže požiadať aj osobne priamo v pobočke, kde overia jeho totožnosť a spíšu s ním žiadosť. V tom prípade stačí, ak prinesie potvrdenie z banky o tom, že je majiteľom uvedeného účtu.

Do termínu, od ktorého sa dôchodok začne poukazovať na účet v banke, sa dôchodok vypláca v hotovosti na pošte. Výplata dôchodku sa v takýchto prípadoch neprerušuje. K prerušeniu výplaty dôchodku, ktorý sa poukazuje na účet v banke, môže dôjsť, ak si dôchodca bez toho, aby informoval Sociálnu poisťovňu, zmení účet v banke, alebo samotnú banku, v ktorej má účet, na ktorý mu SP poukazuje dôchodok. Takéto zmeny je potrebné Sociálnej poisťovni včas oznámiť. Okrem toho je v záujme samotného dôchodcu, aby pôvodný účet v banke zrušil až potom, ako dôchodok prvýkrát dostal na nový, zmenený účet.

Inzercia 102-0010/2013

Smutno je na duši nejednému účastníkovi odboja

Šesťdesiatdeväť rokov je už nesmierne dlhý čas, čo uplynulo od vyhlásenia Povstania, ktoré prerástlo v celonárodné a dostalo názov SNP. Za ten čas pomaly dorastá už tretia generácia.

Práve preto nepochopiteľná, priam zarážajúca pre účastníkov odboja je skutočnosť, že o Povstaní, represáliách fašistov, plynových komorách, koncentračných táboroch, o ich zverstvách páchaných aj na našich účastníkoch odboja už skoro nič nevie.

Žijúci účastníci a pamätníci odboja sme povinní najmä našej mladej generácii, ktorá hrôzy neprežila, pravdivo, ale hlavne objektívne objasňovať udalosti pred 69 rokov.

Tu je veľká podlžnosť celej našej spoločnosti, ale najmä všetkých doterajších vlád a parlamentov, aby tomuto, pre nás významnému obdobiu,

a priamym účastníkom domáceho a zahraničného odboja venovali viac pozornosti, ako je tomu v súčasnosti. Ved' si to právom zaslúžia. Žijúci účastníci a pamätníci odboja sme povinní najmä našej mladej generácii, ktorá hrôzy neprežila, pravdivo, ale hlavne objektívne objasňovať udalosti pred 69 rokov. Nemali by sme zabúdať na nesmierne veľké ľudské straty, ale ani na priamych účastníkov odboja vlastniacich Osvedčenie č. 255/46 Zb., ktoré im posky-

tovalo určité výhody. Žiaľ, tieto odviaľ už čas asi do zabudnutia. Účastníci odboja sú už dnes starci a starenky dožívajúci svoj rušný život. Práve teraz potre-

bujú viac pozornosti a pomoci od celej našej spoločnosti, ale aj vlády a parlamentu po každej stránke, najmä zdravotnej, ale aj finančnej. Na otázku, či sa im venujeme dostatočne, by bolo veľmi ťažké hľadať uspokojivú odpoveď. Odpoveď, že nie sú finančné prostriedky, nie je dostatočná. Je zarážajúce, že ich nevidíme ani pre tých, ktorí nasadzovali vlastné životy v boji za našu slobodu. Na tento nezvratiteľný fakt by vláda a parlament bez rozdielu straníckej príslušnosti nemali zabúdať. Tak tomu bolo v odboji v priebehu SNP, ale najmä po jeho zatlačení do hôr. Nájdime spoločnými silami možnosť, ako im zabezpečiť pokojné prežitie staroby. Väčšina z nich je postihnutá chorobami čiastočne spôsobenými pobytom v krutých podmienkach preží-

tých v horách. Veľká časť z nich dnes už žije na hranici nutných životných nákladov, k čomu pri-

Našou morálnou povinnosťou je postarať sa o tých, ktorí nám slobodu priniesli.

spieva aj zdražovanie, najmä potravín, neprimerané k zvyšovaniu dôchodkov, čo znižuje životnú úroveň najmä starodôchodcov, kde patria všetci účastníci odboja. Ich dôchodky boli primerané vtedajším životným nákladom. Čo je však najdôležitejšie, ceny boli rovnaké v celom štáte. Dnes sú v každej predajni iné, všade rozdielne. Pravdou je, že v obchodoch dostať kúpiť všetko, ale pravdou je aj fakt, že nie všetci majú dosť financií na kúpu. Všetci sme mali bezplatnú lekársku starostlivosť, ktorú nám zaručovala naša ústava. Dnes všetci priplácame za lieky,

ale aj zdravotné ošetrovanie. Najviac sa platí za ošetrovanie zubov a chrupu. Tieto výdavky zaťa-

žujú rozpočet dôchodcov, a tým znižujú ich životnú úroveň.

Majme na pamäti slová bývalého prezidenta ČSR Ludvíka Svobodu: „Nikdy nezabudnite, ako ľahko sme slobodu stratili a ako ťažko a za cenu veľkého úsilia a veľkých obetí nášho a najmä sovietskeho ľudu sme ju dobývali späť“ s doplňujúcim dodatkom. Preto je našou morálnou povinnosťou postarať sa o tých, ktorí nám ju priniesli. Každým rokom ich rady rednú a zákonite budú rednúť. Preto sa spamätajme z letargie, kým je ešte čas, kým sú ešte medzi nami.

Oskar BIELIK

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Ciele SZPB

Jedenásteho júla sa konalo pravidelné zasadnutie výboru ZO SZPB v Dolnom Kubíne. Aktuálne bolo hodnotenie plánu práce za prvý polrok 2013. V obsiahnejšej diskusii sme sa zaoberali bodom udržania, resp. rozšírenia členskej základne o nových členov.

Veľmi ma zaujal diskusný príspevok podpredsedu našej ZO Jána Sporku. Čo môžeme ponúknuť? Členská základňa by nemala byť len o počte členov, ale o práci na úrovni základných organizácií, oblastí či skupín. Deficit a pracovné nasadenie priamych účastníkov odboja je známy už aj z hľadiska vekovej skupiny. Témou pre udržanie organizácie je aj bod informovanosti verejnosti či mládeže. Dvojtyždenník Bojovník plní svoj účel, ak sa zvýši jeho odber. Sám som informoval mestskú samosprávu či obce o potrebe jeho pravidelného odoberania. Získať nových členov musí vychádzať z informovanosti. Otázka znie, čo je úlohou SZPB? Dovolil som si pár výňatkov zo stanov SZPB.

Iniciovať v orgánoch štátnej správy a samosprávy ochranu a údržbu pamätníkov, pomníkov, pamätných tabúl a hrobov padlých v boji proti fašizmu. Nepripustiť rušenie a odstraňovanie symbolov, búst a sôch hrdinov národnoslobodzovacieho boja. Verejne vystupovať proti extrémnym silám propagujúcim nacionalizmus, rasizmus, neoludáctvo a xenofóbiu.

Dbáť o to, aby história boja proti fašizmu a za národné oslobodenie bola pravdivo vysvetľovaná.

Podstatné je, že SZPB združuje vo svojej organizácii aj iné združenia: združenie I. československej armády na Slovensku, združenie partizánov SNP a v zahraničí, združenie zahraničných armád, združenie väzňov nacistických koncentračných táborov pri ÚR SZPB.

Aké má SZPB poslanie a ciele? Je občianskym združením pôsobiacim na území Slovenskej republiky na základe zákona č. 83. 1990 zb o združení občanov v znení neskorších predpisov a je historickým a právnym nástupcom po bývalom Československom zväze protifašistických bojovníkov v Slovenskej republike, združením občanov SR – účastníkov boja za národné oslobodenie a boja proti fašizmu, za demokraciu a sociálnu spravodlivosť, ktorí súhlasia s jeho pôsobením, poslaním a cieľmi programovým a ustanoveniami stanov SZPB.

Obce, mestá aj iné územné celky majú určité veci zakomponované i vo volebnom programe. No je to aj na voľbe občana, jednotlivca, iniciovať sa v oblasti. Čo mu môžeme ponúknuť okrem práce a seberealizácie? Každá doba núti človeka zamyslieť sa. No bežný človek v prvom rade hľadá cestu na existenčnú potrebu. Preto je potrebné, aby obce, mestá, samosprávy a štát nielen evidovali potreby organizácie SZPB, ale aj napomáhali.

Pavol STUHLÝ, Dolný Kubín

JEDE, JEDE MAŠINKA

Nikto presne nevie, koľko vozňov za sebou ťahá, pretože nevidno na koniec tejto zvláštnej súpravy. Vie sa iba, že prevažne po Slovensku tisíce ľudí, hľadajúcich prácu. Vchádza do stanice vo veľkom meste a ľudia vyskakujú z vagonov na nástupište. Rozbiehajú sa po peróne, začínajú sa tlačiť pri bufete, novinovom stánku, pri staničných informátoroch... Behajú od okienka k okienku a sputujú sa: – Kde nájdeme prácu? Je v tomto meste nejaká práca?

Vedia, že ani v ďalšom meste ich nikto nezamestná, že aj tam sa ich zbavia rovnakým spôsobom.

Ani v tomto veľkom meste však práce niet. Čo budeme robiť? Práce niet, ozýva sa po celom nástupišti. Treba ísť ďalej, do iného mesta, oznamuje jeden druhému.

– Ani my nemáme prácu, vzdychajú obyvatelia mesta. Včera prijímali v automobilke, aj tam už majú plné stavy. V republike je asi 430 tisíc nezamestnaných, oznamuje cestujúcim jeden z dobrovoľných informátorov. V celej Európe ich je 26 miliónov, dodáva iný.

Nastáva zmätok, ľudia sú nespokojní a zlostní. Prichádza prednosta stanice s placačkou v ruke. Akoby z oka vypadol postave prednostu, ktorého tak vynikajúco zahral Vlasta Burian. Je si vedomý svojej dôležitosti, ale aj zodpovednosti za chod železničnej dopravy. Nepáči sa mu chaos na peróne a možno sa obáva príchodu inšpektora Kokrhela, ktorého stvárnil v tom istom filme Jaroslav Marvan. Nech by však prišiel hociktorý iný inšpektor, určite by prednostu stanice nepochválil za zmätok na nástupišti.

– Ukludnite sa, vážení, snaží sa upokojiť nahnevaných cestu-

júcich. Práve som sa dozvedel, že do práce sa bude prijímať v susednom meste. Je to iba o jednu rýchlikovú zastávku ďalej. Nasadnite rýchlo do vlaku, aby vás nikto nepredbehol. Ja vás okamžite vypravím, máva im nad hlavami placačkou.

Ľudia naskakujú do vlaku a všade je počuť: – V susednom meste prijímajú do práce, ponáhľajte sa.

Vlak sa rozbieha a prednosta stanice je spokojný, ako zvládol situáciu. Vláčik uháňa plnou

rýchlosťou do ďalšieho mesta. Ľudia sú plní očakávania, vystrekujú z okien hlavy a nedočkavo pozerajú do diaľky, kedy sa objaví mesto, v ktorom dostanú prácu. Vietor im strapatí vlasy a naháňa do očí slzy. Niektorí ich majú v očiach, aj keď nevystrkujú z okna hlavu. Len starí kozáci pokojne sedia a nič ich nevzrušuje. Oni už vedia, že ani v ďalšom meste ich nikto nezamestná, že aj tam sa ich zbavia rovnakým spôsobom. Dostanú potvrdenie, že si hľadajú prácu, porozdávajú svoje životopisy na personálnych oddeleniach a ide sa naspäť so sľubom, – že sa ozvú. Čo na tom, že táto byrokracia si vyžaduje pravidelne tony dreva na výrobu papiera? Byrokracia je prišera, ktorá stále potrebuje niečo prežúvať a potom prežuté vyplúvať do odpadu.

Vláčik uháňa a kolesá vagonov vyťukávajú o koľajnice melódiu staršej, veselej pesničky – Jede, jede mašinka, dymí sa jej z kominka... Akoby sa snažila medzi ľuďmi vniesť lepšiu náladu. Ľudia však nereagujú, nie je im do spevu.

Rudolf SLEZÁK

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Vážení čitatelia, prinášame vám novú rubriku, v ktorej bude ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedať na vaše otázky.

Tie môžete poselať na adresu bojovník@szpb.sk.

■ Vážená pani ministerka. Mohli by ste, prosím, vysvetliť, aká je situácia ohľadom doplatkov za lieky?

Katarína, P., Dolný Kubín

Ak si plánujete dovolenku v zahraničí, je vhodné vybaviť si či skontrolovať európsky preukaz zdravotného poistenia. Naším občanom môže ušetriť veľa peňazí v prípade, ak ich na cestách nemilo prekvapí zranenie či choroba. Európsky preukaz zdravotného poistenia (európsky preukaz) zjednodušuje občanom celý proces súvisiaci s ošetrovaním v zahraničí a redukuje byrokraciu v prípade zdravotných problémov. Držitelia preukazu majú počas pobytu v zahraničí nárok na rovnakú zdravotnícku starostlivosť ako domáci pacienti, pričom náklady na ošetrovanie uhradí plne alebo čiastočne ich zdravotná poisťovňa. Na základe tohto preukazu má poistenec nárok na potrebnú zdravotnú starostlivosť v členských krajinách EÚ, je určený predovšetkým na dočasné pobyty vrátane dovoleniek, služobných ciest, brigád, stáží, študijných pobytov a pod.

Ak niekto trpí chronickým ochorením, vyžadujúcim pravidelnú starostlivosť (napr. dialýza), je potrebné, aby si pacient pred vycestovaním dohodol tento výkon so zahraničným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Prí-

slušná zdravotná poisťovňa mu môže byť pri tom nápomocná. Poskytovatelia napojení na verejný systém zdravotného poistenia v iných členských štátoch nárok na základe európskeho preukazu uznávajú. Treba však rešpektovať skutočnosť, že preukaz nie je náhradou za doplnkové cestovné poistenie a nepokrýva určité náklady, napríklad nárok na základe európskeho preukazu nekryje náklady za spoluúčasť poistenca, za prevoz pacienta na Slovensko, nekryje náklady pri ošetrovaní v zdravotníckom zariadení a u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorí nie sú napojení na miestny systém verejného zdravotného poistenia. To znamená, že karta sa vzťahuje na štátnu, nie však na súkromnú zdravotnú starostlivosť. Preukaz možno získať v príslušnej zdravotnej poisťovni, ktorá ho vydá každému poistencovi, ktorý oň požiadava. Nemožno zabúdať na to, že poistenec je v zmysle zákona o zdravotnom poistení povinný pri zmene zdravotnej poisťovne alebo zániku skutočností, zakladajúcich účasť na verejnom zdravotnom poistení, vrátiť európsky preukaz zdravotnej poisťovni.

Chata PARTIZÁN

Ponúkame príjemné ubytovanie v krásnom prostredí v Jánskej doline v malebnej dedinke Liptovský Ján, ktorá ponúka množstvo aktivít na voľný čas a dovolenku. Termálne pramene, termálne kúpalisko, možnosť turistiky, návšteva Stanišovskej jaskyne sú v blízkosti chaty.

Chata má kapacitu 16 lôžok a 3 prístelky, kompletne sociálne vybavenie (3 wc, 3 sprchy), kuchynka s možnosťou vlastného varenia, terasa, 2 spoločenské miestnosti a vlastné parkovisko. Posedenie pri ohnisku je hosťom k dispozícii.

Cena pre členov SZPB a ich rodinných príslušníkov 9 € osoba/noc.

Kontakt:

+421 911 492 772 ■ chata-partizan@chata-partizan.eu ■ www.chata-partizan.eu

S chorobou treba bojovať skôr, než prepukne

S chorobou treba bojovať skôr, než prepukne, hovorí John A. Scharffenberg, odborník a školiteľ lekárov v oblasti primárnej prevencie, absolvent Harvard University, ktorý nedávno navštívil Banskú Bystricu.

Ako informoval Martin Majer z Občianskeho združenia Život a zdravie, Scharffenberg sa venuje liečbe a prevencii

k tomu, že už len vysadenie alkoholu a fajčenia a správna diéta v spojení s fyzickou aktivitou ovplyvnia riziko vzniku

ke venuje, ako je to s tou sôjou. Podľa jeho slov zatiaľ ich vedecký tím nenašiel žiadne negatíva. Napriek tomu má mnoho odporcov, aj keď štúdie hovoria v jej prospech,“ dodal Scharffenberg.

Ako vyplýva z posledných výskumov, taktiež treba vynechať zo svojho jedálnička

Aj keď ste zdraví, nezabúdajte na prevenciu.

Ilustr. foto: TASR, J. Ďurník

u pacientov s predpokladom na vysokú hladinu cholesterolu a problémy s aterosklerózou. Najdôležitejšie je podľa neho prestať s alkoholom a fajčením, začať sa pravidelne pohybovať a vyvážené stravovať.

Pri výskumoch, na ktorých sa zúčastnil ako pedagóg americkej Loma Linda University v Kalifornii, dospeli

ku srdcových a nádorových ochorení o niekoľko desiatok percent.

Podľa Scharffenberga strukoviny vo všeobecnosti odbúravajú cholesterol. Zatiaľ čo fazuľa a iné strukoviny odbúravajú všetok cholesterol, sójové strukoviny odbúravajú len ten „zlý,“ myslí si odborník.

„Pýtal som sa minule kolegu, ktorý sa tejto problemati-

spracované mäso – údené, solené. Podľa jeho slov sú dva spôsoby údenia, pričom jeden je škodlivý a ten druhý organizmu neublíži. Medzi výrobkami je obľúbenejší práve ten škodlivý, podotkol.

Scharffenberg napísal viaceré publikácie o vplyve výživy na civilizačné ochorenia a je prednášateľom nielen v USA, ale aj v zahraničí. red TASR

Otvorili výstavu vojenstva

Výstava vojenstva na Trebišovsku s názvom „Za slobodu a vlasť...!“ bola 6. júna slávnostne otvorená vo výstavných priestoroch EMELET na poschodí trebišovského kaštieľa.

Zorganizovalo ju Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove, kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja a ďalšie organizácie, medzi ktorými nechýbal ani Slovenský zväz protifašistických bojovníkov.

Výstava mapuje vojenstvo na Zemplíne (prevažne na južnom Zemplíne označovanom aj pojmom Trebišovsko). „Dokumentuje históriu vojenstva cez dobové predmety, fotografie, zbrane, uniformy. Dáva pohľad na vojsko a armádu danej doby, spojený s rôznymi historickými obdobiami v premenách času od dôb skoro zabudnutých až po súčasnosť,“ informuje na svojej internetovej stránke Múzeum a Kultúrne

centrum južného Zemplína v Trebišove. Na výstave môžeme vidieť predmety od praveku až po súčasnosť, od neškodného mlynčeka na kávu až po zbrane, ktoré zasahovali do bojov o Dargov. Návštevníci tiež uvidia predmety z fondov múzeí, klubov, súkromných zberateľov, ako aj z Vojenského útvaru v Trebišove. Výstava vojenstva na Trebišovsku je zameraná na obdobie rokov 1939–1945. red

Na povale našiel granáty

V obci Abrahámovce v Bardejovskom okrese objavil 9. júla 48-ročný muž na svojej povale muníciu z druhej svetovej vojny.

„Majiteľ jedného z rodinných domov pri upratovaní povaly našiel drevenú skrinku, v ktorej bolo deväť granátov a desať nábojov rôzneho kalibru. Muníciu zaistil a prevzal pyrotechnik,“ informovala hovorkyňa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Prešove Jana Migal'ová.

Polícia v tejto súvislosti upozorňuje občanov, že v prípade nájdania akejkoľvek

munície je manipulácia s ňou nebezpečná. Migal'ová uviedla, že takýto nález treba oznámiť na najbližšom oddelení Policajného zboru alebo na čísle 158.

„Pri náleze munície v zastavaných oblastiach s pohybom ľudí je potrebné zabezpečiť miesto nálezu do príchodu policajnej hliadky; v prípade, že sa munícia našla v neznámom priestore, napr. v lese, je potrebné toto miesto označiť. Nikdy nezabúdajme na to, že aj keď je munícia stará, môže byť funkčná a môže vybuchnúť,“ dodala hovorkyňa. red TASR

Na históriu by sme nemali za

Poznávacie zájazdy Žilina Bôrik

Organizátori našej ZO SZPB pri Hornonitrianskych baniach v Prievdzi pripravili pre našich členov pekný spomienkovo-poznávacie zájazdy do mesta Žilina a jeho okolia.

Ako odbojár a sympatizant našej organizácie sa zameriavame hlavne na návštevu pomníkov padlých vojakov a cintorínov. V Žiline na Bôriku sú pochovaní najmä vojaci červenej armády z II. svetovej vojny. Cintorínom nás previedol predseda oblastného výboru mesta Žilina Juraj Drotár. Otvoril nám dvere do minulosti a o všetkom nás podrobne oboznámil. Odpočíva tu až 1788 vojakov Červenej armády. Naši mladí sympatizanti položili veniec k pomníku a prejavili hlbokú poklonu a úctu našim osloboditeľom. Z tohto pietneho miesta sme sa presunuli do rodiska našej historickej postavy Juraja Jánošíka, do Terchovej.

Navštívili sme aj múzeum, kde sme mali možnosť načerpať kus histórie. Mesto Terchová sa nieslo v duchu osláv pri príležitosti 300-tého výročia od popravy slovenského hrdinu. V krásnej prírodnej scenérii sa týči socha v nadživotnej veľkosti historického hrdinu. Obhliadku mesta Terchová sme ukončili dobrým obedom v hoteli GOLD. Nakoľko nás zaujala krásna príroda v okolí Žiliny, navštívili sme aj Vrátnu dolinu a Súľovské skaly, takže bolo čo obdivovať. Načerpali sme veľa pozitívnej energie, ktorú sme tak potrebovali. Ďakujeme organizátorom za všetko, čo sme mali možnosť vidieť a spoznať.

Vďační členovia

Oblastný výbor rokoval v Driečanoch

V dedinke Drienčany zasadlo 20. júna predsedníctvo Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote.

Okrem kontroly plnenia predchádzajúcich uznesení a informácií predsedu ObIV SZPB Pavla Brndiara o zasadnutí predsedníctva SZPB, ktoré zasadalo 13. júna v Bratislave, hlavným bodom programu bola príprava osláv 69. výročia SNP, ktoré sa uskutočnia v spolupráci okresmi Rožňava a Revúca v Tisovci – Dieliku, kde boli počas povstania tuhé obranné boje na prístupe od Muráňa na Tisovec – Brezno. Oslavy s bohatým kultúrnym programom sa uskutočnia dňa 6. septembra položením vencov pri pamätníku na námestí v Tisovci. Kladenie vencov k pamätníku v Rimavskej Sobote sa uskutoční 28. augusta. Na oslavy 69. výročia SNP v Banskej Bystrici je zabezpečený autobusový presun z Rimavskej Soboty.

Predseda oblastného výboru ďalej prehodnocovalo stav členskej základne oblastnej organizácie a odber periodika BOJOVNÍK. Stav v oblasti získavania nových členov do našej organizácie je zatiaľ taký, že nahrádza prirodzený úbytok starších členov. ZO SZPB

v Rimavskej Sobote I odporučila pre základné organizácie zásadu, že každý rok získa člen výboru ZO minimálne jedného člena.

Predseda oblastného výboru SZPB Rimavská Sobota I za prípravu a uskutočnenie vedomostného kvízu zo znalostí histórie pred, počas a po skončení 2. svetovej vojny pre základné školy v okrese Rimavská Sobota. Prvý raz sa súťaže zúčastnilo aj družstvo ZŠ P. J. Šafárika z Tornale.

Predseda ObIV SZPB vyzval prostredníctvom členov predsedníctva na aktívnu účasť aj na oslavách Stretnutia generácií na Kališti, ktoré sa uskutočnia 17. augusta, a na oslavách výročia KDO vo Svidníku a na Dukle v dňoch 4 až 6. októbra.

Na záver zasadnutia členovia predsedníctva zablagožehali pani Vierke Gregorčokovej, predsedníčke Revíznej komisie ObV SZPB v Rimavskej Sobote, k významnému životnému jubileu – 65 rokov.

J. Púpala

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Účastníci poznávacieho výletu do Žiliny.

ObIV SZPB v Rimavskej Sobote sa stretol v obci Driečany.

Vojnu nezažili, ale poznajú jej hrôzy

Podobne ako v minulých, aj v tomto roku ObIV SZPB v Humennom v spolupráci s humenským MsÚ pripravil a zorganizoval XII. ročník literárno-výtvarnej súťaže na tému „Vojna očami mladých“. Súťaž určená pre žiakov humenských základných škôl sa uskutočnila pri príležitosti 68. výročia ukončenia druhej svetovej vojny a Dňa víťazstva nad fašizmom so zameraním práve na obdobie národného boja za oslobodenie a proti fašizmu v rokoch 1939–1945.

Oblastný výbor vyhlásil súťaž listom adresovaným základným školám, už tradične v dvoch kate-

góriách. S výnimkou jednej sa do súťaže prihlásili všetky humenské základné školy. Vlastná súťaž pre-

biehala v mesiacoch apríl až jún. V literárnej časti využívali autori prác námety z obecných kroník, najmä partizánskych a vypálených obcí, spomienky svojich starých a prastarých rodičov, priamych účastníkov protifašistického odboja a ďalších žijúcich pamätníkov hektických udalostí pred 68 a viac rokov. Pri prevažujúcej poézii

spracovali autori aj kratšie literárne útvary prózy, najmä poviedky, vyskytli sa však aj reportáže, črty a upravené spomienky. Vo výtvarnej časti súťažiaci rozvinuli svoju predstavivosť i fantáziu pri použití rôznych výtvarných techník i ľubovoľných formátov. Prihlásených prác v oboch kategóriách boli desiatky. Práce, tak ako postupne

prichádzali, boli vystavované a širokej verejnosti sprístupnené počas rôznych aktivít a podujatí organizovaných ObIV. Výstava prác sa uskutoční aj v rámci Pamätných dní mesta na začiatku septembra, ktorými si Humenné pripomenie už 696. výročie prvej písomnej zmienky o ňom. Práce súťažiacich budú postupne uverejňované v re-

búdat, treba si ju pripomínať

Foto: ZO SZPB Prievidza

Pád lietadla v Lome nad Rimavicou si prišlo pripomenúť množstvo ľudí.

Foto: M. Kováčik

Súčasťou spomienky v lome nad Rimavicou bola aj svätá omša.

Foto: M. Kováčik

Spomínali na leteckú haváriu

V predvečer sviatku 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda sa nad obcou Lom nad Rimavicou, neďaleko prameňa Ipla v časti Polanská, konala pietna spomienka 2. výročia odhalenia pamätníka obetiam leteckej havárie. Tretieho júla roku 1956 sa tu v silnej búrke zrútilo vojenské lietadlo D 47, v ktorom zahynulo 21 dôstojníkov československej armády.

Viaceri miestni občania nehodu videli. Medzi nimi i terajší starosta obce Vladimír Vetrák. Ako malý chlapec videl, ako lietadlo vletelo do búrkových mrakov a vzápätí strmhlav padalo k zemi. Bežal sa tam hneď pozrieť. Miesto nehody zakrátko obsadila armáda a ľudí z dediny tam nepustili.

Celých 50 rokov bola táto havária zahalená rúškom tajomstva. Len po odtajnení vyšetrovacieho spisu v českom vojenskom ústrednom archíve roku 2006, sa verejnosť i rodinní príslušníci dozvedali podrobnosti tragédie, ako aj počet obetí a ich mená. Táto skutočnosť sa stala v roku 2011 podnetom na vybudovanie pietneho miesta ako spomienky na takmer zabudnutú leteckú katastrofu.

Pietneho aktu, ktorý zorganizovala obec Lom nad Ri-

mavicou a Klub nadšencov regionálnej histórie Vrchov v spolupráci s ministerstvom obrany SR, sa zúčastnili okrem organizátorov aj podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja Pavol Belko, predstaviteľia Obvodného úradu v Brezne, okresný predseda strany Smer a občania Lomu nad Rimavicou a okolia. Súčasťou bola aj svätá omša. A práve počas nej sa nad hlavami asi 80 účastníkov začali zbíhať ťažké búrkové mraky a blesky. Hlavný celebrant omše, dekan veliteľstva vzdušných síl pluk. Marko Trochan, situáciu porovnal s rokom 1956. Nasledujúci lejak predčasne ukončil dôstojné podujatie.

Po skončení búrky zástupcovia zúčastnených zložiek položili k pomníku vence a kytice kvetov.

Milan KOVÁČIK

Uctili si obeť holokaustu

Obete holokaustu si 30. júna v Žiline uctili smútočnou tryznou za 6 miliónov umučených Židov počas 2. svetovej vojny na židovskom cintoríne a pietnym aktom pri pamätníku „Cesta bez návratu“ za účasti veľvyslanca štátu Izrael na Slovensku Alexandra Ben-Zviho.

Predseda Židovskej náboženskej obce v Žiline Pavol Frankl pripomenul, že tryzna sa na židovskom cintoríne koná od skončenia druhej svetovej vojny a pietny akt na mieste zberného tábora od roku 2004. „Vojnové udalosti podstatne zmenili židovskú komunitu v Žiline. Pred druhou svetovou vojnou tu žilo 3000 Židov. Po vojne sa vrátilo 650 až 700, ale väčšina z nich sa v období 1945–1949 vysťahovala. Po tomto období tu žilo okolo 200 Židov. Tým pádom, že nás bolo podstatne menej, nemohli sme, samozrejme, držať zvyklostí. Nemohli sme mať dve synagógy, nemohli sme mať spolky, ktoré tu boli. Celá činnosť komunity sa obmedzila na občasnú bohoslužbu a na pochovávanie,“ povedal Frankl.

Podotkol, že žilinská židovská komunita má v súčasnosti 52 členov. „Sú to ľudia nielen zo Žiliny, ale aj z blízkeho okolia. My máme de facto už krajskú pôsobnosť. Ale väčšina ľudí je zo Žiliny. Stretnutia rodákov sme začali robiť pred

17 rokmi. Vtedy tí, čo prežili holokaust, boli statní sedemdesiatnici. Dnes, pokiaľ ešte žijú, sú to ľudia okolo deväťdesiatky. Takže podstatne ťažšie prídu z Izraela, Spojených štátov, z Austrálie. Odchádzajú a je ich čím ďalej menej,“ dodal Frankl.

Pamätník „Cesta bez návratu“ na Závodskej ceste v Žiline sa nachádza na mieste, kde bol od marca do októbra 1942 zriadený zberný tábor pre deportáciu židovských spoluobčanov z celého Slovenska do nemeckých nacistických koncentračných táborov. „Zberný tábor bol zriadený vo vojenských objektoch Štefánikových kasární – nie na mestskom pozemku, lebo s tým Mestská rada na čele s vtedajším starostom Vojtechom Tvrdým nesúhlasila. Pamätník „Cesta bez návratu“ vybuďovalo Mesto Žilina na znak úcty obetiam týchto smutných udalostí na mieste zberného tábora na Závodskej ceste v Žiline,“ uviedol hovorca mesta Žilina Pavol Čorba.

red TASR

Matka a syn

Ked' sa matka ráno prebudí, hneď pri svojom dieťati sedí, malú slzičku žiaľu vyroní a svojmu malému dieťatku hovorí:

„Drahý môj synáček, malý si ešte s' a máčik, o chvíľu mi vyrastieš a tam niekde do vojny pôjdeš.

Povedz môj jediný, vrátiš sa ešte mi? keď vojna zachváti náš kraj, bude to pre mňa peklo, a nie raj.“

Vtom vojna na dvere im klope a starý vojak jej rýchlo povie: „Vojna je tu, rata nám, preto aj svojho syna dajte nám!“

Syn už oblečený je v zelenom, a na koni mizne za lesom. Matkino srdce meč prebija, že možno naposledy synkovi svojmu kýva.

Prešiel rok, dva, tri, no o synovi žiadne správy. Matka už vie, prečo sa nevracia, a aj poslednú kvapku nádeja stráca.

Pri svojom synovi túži byť, len rozmýšľ'a, ako to urobiť. Tenký nôž zo stola chytá a ubolené srdce prebija.

Teraz sú obaja tam niekde hore, už nikdy nebudú mať strach na obzore.

Jarmila FERKOVÁ, 9. C, 15 rokov, ZŠ SNP 1, Humenné

V súťaži Vojna očami mladých sa prezentovali i zaujímavé básne.

gionálnej tlači, ako aj v dvojtýždenníku Bojovník.

Všetky práce prihlásené do súťaže vyhodnotila odborná porota zložená z členov predsedníctva OblV, členov historicko-dokumentárnej komisie a pre prácu s mládežou a zo zástupcov MsÚ v Humennom, a 26. júna vyhlásila dosiahnuté výsledky. Zároveň konštatovala, že súťaž splnila svoj účel, či už po stránke uchovávanía odkazu národno-oslobodzovacieho boja, alebo po stránke metodicko-výchovnej. Celkovo

porota ocenila 13 autorov. Ich úsilie, pôvodnú tvorbu a nápaditosť odmenila hodnotnými knižnými cenami spolu s diplomami. Niektorým súťažiacim boli ceny odovzdané priamo v školách na ich zhromaždeniach či v rámci školských kolektívov v triedach, konkrétne na ZŠ Jána Švermu na Štefánikovej ulici, na ZŠ na ulici SNP a na ZŠ na Pugačevovej ulici. Na slávnostnom odovzdaní cien sa osobne zúčastnili predsedníčka OblV Valéria Melníková, tajomníčka OblV Gabriela Rosičová

a vedúca odboru kultúry, športu a mládeže humenského MsÚ Nataša Mocáková. Na úspešnom priebehu a vysokej úrovni súťaže sa významne podieľali aj pedagógovia jednotlivých škôl. Patrí im za to naše úprimné poďakovanie. Učiteľia a riaditelia humenských základných škôl zasa ocenili dlhoročné úspešné a pre žiakov prospešné a poučné organizovanie tejto, ako i podobných súťaží a aktivít zo strany OblV SZPB, na ktorých sa aj v budúcnosti veľmi radi zúčastnia.

Gabriela ROSIČOVÁ

Martin Gregor

(14. 11. 1906–29. 6. 1982) – HEREC

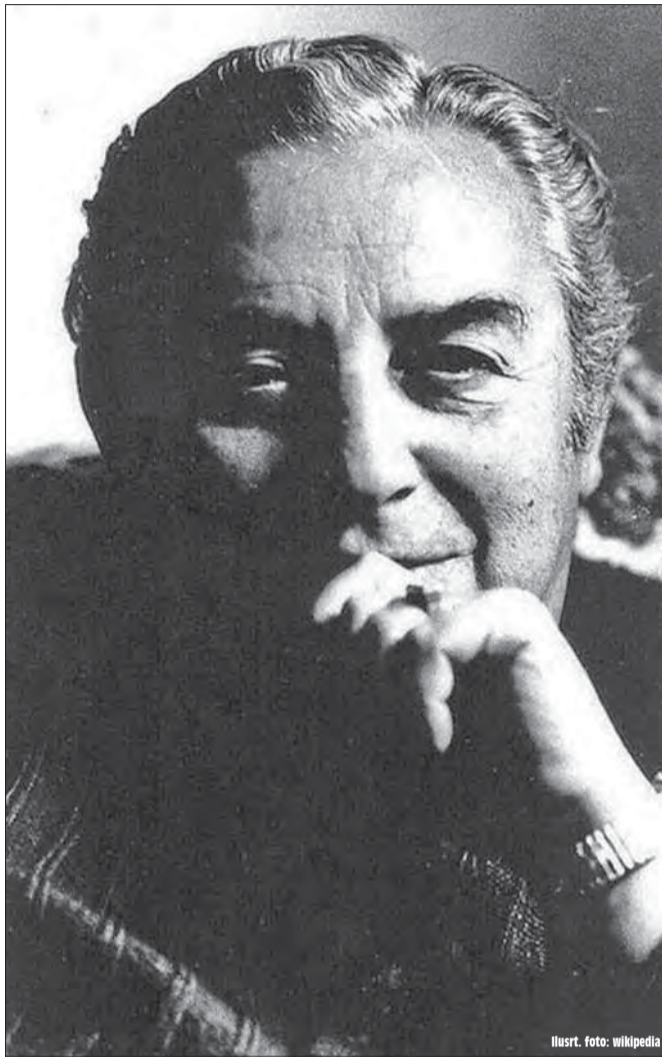
Viaceré vydavateľstvá prehovárili známeho slovenského herca minulého storočia Martina Gregora, aby napísal svoje pamäti. Mal pestrý život, vedel zaujato rozprávať, bolo by to zaiste pútavé čítanie. Martin Gregor sa do písania nikdy nepustil, až do smrti bol duchom mladý a zdalo sa mu, že písanie spomienok je údelom starcov. Azda mal i sčasti pravdu, veď večne usmiaty, optimistický herec akoby ani nestarol. Šťastie, že po jeho smrti sa pera chytila jeho manželka, bývalá baletka a herečka Magda Gregorová, a napísala spomínanie na manžela, ktoré vyšlo pod veľavravným názvom *Môj komediant*. Tak sa o ňom môžeme dozvedieť viac. Kniha dostala naozaj príliehavý názov, pretože Martin Gregor bol v komediálnych rolách najviac doma a najlepšie sa cítil vtedy, keď vyvolával úsmev na tvárach divákov. Pritom barda slovenského divadla, ktorým bol celých päťdesiat rokov, ťažko pochopíme, ak si nepripomenieme niektoré medzníky jeho života. Takisto, ako neporozumieme jeho zmyslu pre humor, optimizmu, postoj k životu, ak si nepriblížime životné skúšky, niekedy až prítvrde, ktoré musel prekonať.

Martin Gregor (vlastným menom Martin Guttman) sa narodil 14. novembra 1906 v Trnave ako tretie z piatich detí. Otec bol vyučený klampiar, ale rodený komediant, ktorý často menil zamestnania a raz zakotvil dokonca v cirkuse. Nečudo, že divadlo Martina očarilo už v detstve a s radosťou účinkoval takmer vo všetkých trnavských ochotníckych krúžkoch. Jeden divadelný spolok dokonca usporiadal preňho benefičné predstavenie a zisk mu venoval na štúdiá. Cesta na herectvo do Bratisla-

vy nebola priamočiara. Najskôr sa na naliehanie matky vyučil za sústružníka a začal pracovať vo firme Coburg. Po prvom štrajku, kde mladý Gregor nemohol chýbať, ho z práce vyhodili. Potom išiel na vojnu, a keď sa vrátil, hľadal si dajakú robotu. Natrafil v novinách na oznam, že Hudobná a divadelná akadémia prijme poslucháčov na štúdium herectva, a bolo rozhodnuté. Ani sám nevedel ako, a zrazu stál pred vtedajšími najväčšími osobnosťami slovenského divadla – Jankom Borodáčom a Andrejom Bagarom. Zaskočil ich talentom, prijali ho a otvorili dvere do nového sveta. Do zázračného sveta divadelného kumštu, ktorému sa musí človek oddať celý, lebo tam, aj keď sa mu chce plakať, musí sa vedieť smiať... Keď mu zakrátko zomrel otec, nevedel, či bude môcť ďalej študovať. Vtedy prišla ponuka od Borodáča, že ho môže prijať do súboru. Onedlho dostal

prvú rolu v Hurbanovej hre *Vejár Lady Windermereovej*. V divadelnej sezóne 1934/1935 zaznamenala slovenská činohra úspech hrou *Ludia v bielom*, kde Martin Gregor hral doktora Ferrugsona, jednu z hlavných postáv. Divadelný súbor chodieval vtedy na potulky po Slovensku a veľký úspech zoznal Palárikovým *Dobrodružstvom*

pri obžinkoch, kde Martin Gregor nezabudnuteľne stvárnil komediálnu postavu husára Pištu. Režiséri mu dávali čoraz výraznejšie postavy a on ich vždy bravúrne

Ilustr. foto: wikipedia

zvládal. Hral Osipa v Gogoľovom *Revízorovi*, Moscu v Jonsonovom *Volponem*, neskôr Jelenfyho v Palárikovom *Inkognite*, Lelia v Goldoniho *Luhárovi*. Divadelná kritika ho chválila, diváci jasali a Martin Gregor bol šťastný. Nie však dlho. Začal sa rok 1939 a odrazu bolo všetko inak, zmenili sa pomery, aj mnohí ľudia. Do divadla

prišiel vládny príkaz Gregora z raso-
vých dôvodov prepustiť. Vtedy riaditeľ Borodáč zorganizoval protestnú akciu, všetci sa zaňho postavili a v divadle mohol zostať.

Onedlho sa začala nešťastná divadelná sezóna 1940/1941, s ňou prišiel ďalší príkaz a jeho osud bol spečatený. Pred svojich milovaných divákov vystúpil na javisko ako Alcest v Molièrovom *Mizantropovi*, aby zahral svoju životnú rolu. Vnímaví diváci a kolegovia pochopili, predstavenie sa premenilo na demonštráciu proti ideológii, za slobodu prejavu.

Martin Gregor po odchode z divadla zosmutnel, ale osud mu poslal do cesty spriaznenú dušu, mladú baletku a herečku Magdu, ktorá ho vedela najlepšie pochopiť. Bol čestný, a keď cítil, že sa do Magdy zaľúbil, rozišiel sa s divadelnou kolegyňou Máriou Bancíkovou. Roku 1942 sa s Magdou v tichosti zosobášili

a vydržali v peknom spolunažívaní až do jeho smrti. Najhoršie chvíle v ich živote nastali roku 1944, keď ich s Gregorovou mamou odviekli do koncentračných táborov. Ostatní súrodenci sa stihli ešte predtým rozprchnúť do sveta, ale matka sa z koncentračného tábora nikdy nevrátila. Aj oni iba zázrakom prežili nacistické peklo. Po oslobodení

manželia Gregorovci nastúpili opäť do divadla. V rokoch 1946–1951 pôsobil Martin Gregor na Novej scéne, roku 1948 sa stal riaditeľom Národného divadla. Na tomto poste pôsobil do roku 1952. Potom bol znovu pre svoje názory nežiaduci a z divadla radšej odišiel, dva roky bol rozhlasovým režisérom, potom pedagógom na VŠMU, v rokoch 1961–1969 viedol Zväz slovenských divadelných umelcov a v rokoch 1967–1971 bol umeleckým šéfom činohry SND. Všetko robil preto, lebo mu na divadle vždy záležalo. A samozrejme tak i hral, vždy s láskou, naplno. Poučený životnými skúsenosťami vedel vdychnúť svojim postavám dušu. Aj preto sú v kronike slovenského divadla navždy zapísané mnohé jeho postavy, napríklad Augusta v Barčovej-Ivanovej dráme *Dva-ja*, Fiodor Karamazov v Dostojevského *Bratoch Karamazovovoch*, Aristid Král' vo Zvonovom *Tanci nad plačom*, Alfieri v Millerovom *Pohlade z mosta*, Serďuk v Arbutovom *Príbehu na brehu rieky*, Ivolgin v Dostojevského *Idiotovi*, Firs v Čechovovom *Višňovom sade*. Brilantne stvárnil postavu Henricha VIII. vo Feilerovej *Šiestej žene Henricha VIII.* A jedinečný bol aj ako Willie Clark v Simonových *Zlatých chlapcoch*. Okrem toho má Martin Gregor na konte aj rozsiahlu rozhlasovú tvorbu a bol vyhľadávaným filmovým hercom, účinkoval napríklad vo filmoch *Statočný zlodej*, *Námestie svätej Alžbety*, ale i v oscarovom filme *Obchod na korze*.

Hereckou tvorbou a najmä originálnym komedianstvom mal Martin Gregor osobitné postavenie v slovenskom herectve až do 29. júna 1982, keď sa životná púť múdreho klauna skončila.

Jozef LEIKERT

Večného vojaka pochovali na Slovensku

Slávnostnou ceremóniou uloženia telesných pozostatkov Ladislava Škultétyho-Gabriša v jeho rodnom Mojtíne sa 27. júna ukončila posmrtná púť najdlhšie slúžiaceho vojaka na svete.

Telesné pozostatky „večného vojaka“ boli prevezené na Slovensko lietadlom slovenských ozbrojených síl 21. mája 2013 z Rumunska, kde v roku 1831 zomrel.

Podľa náčelníka generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučíka Petra Vojteka by sme ťažko v histórii hľadali vhodnejší symbol oddanosti, než akým je vojenská služba Ladislava Škul-

tétyho-Gabriša. „Vstúpiť do pluku baróna Jána Gilániho vo veku 12 rokov a v sedle prežiť 81 rokov je pre nás dnes ťažko predstaviť. Môžeme sa iba domnievať, čo viedlo mladého Ladislava, rodáka z Mojtína, k tomu, aby detskú bezstarostnosť vymenil za husársku šabl'u a spolu so svojimi staršími spolubojovníkmi sa bok po boku zúčastňoval neľútostných bitiek,“ povedal vo svojom príhovore počas ceremónie.

V 18. storočí nebola služba v takom mladom veku ojedinelá. Tak, ako mladý Ladislav, slúžilo najmä u husárov viacero tzv. detí či synov pluku. Nosili uniformu a plnili si povinnosti ako dospelí vojaci. Po smrti Gilániho sa v roku 1752 stal majiteľom pluku generálmajor Andrej Hadík, neskôr slávny poľný maršal. V radoch Hadikovho pluku sa Škultéty dostal do bojového virvaru tzv. sedemročnej vojny.

V rámci reorganizácie v roku 1768 bol Hadikov pluk zrušený a švadrónu, v ktorej Škultéty slúžil, prevelili do druhého najstaršieho husárskeho pluku habsburskej armády. V tomto pluku Škultéty slúžil až do konca života.

Po dvojročnom plnom bojom nasadení v poslednej protitureckej vojne (1787–1791) sa ocenenia dočkal aj viackrát zranený Ladislav Škultéty. V roku 1790 ho povýšili na strážmajstra a zároveň vymenovali za zástavníka pluku. Počas svojej vojenskej kariéry si vyslúžil dve najvyššie vyznamenania pre mužstvo habsburskej armády: striebornú Medailu za hrdinstvo a Armádny kríž, nazývaný aj delový kríž podľa toho, že ho odlievali z ukoristených nepriateľských diel. V službách štyroch cisárov prežil Škultéty 22 vojen na 256 bojiskách a vojenská história ho právom pokladá za raritu a heroický vzor vojenskej služby v celosvetovom meradle.

Podnet na prevoz telesných pozostatkov Ladislava Škultétyho-Gabriša vyšiel z jeho rodnej obce Mojtín. „Večný vojak“ L. Škultéty vždy udržiaval kontakt s rodným Mojtínom. Z odmeny, ktorú dostal za vernú službu, prispel na stavbu tamjšej školy a kostola. Podľa správcu cintorína v rumunskom Arade, kde bol L. Škultéty-Gabriš pochovaný, bol hrob desiatky rokov nenavštevovaný a spustený. Keď hrozilo, že kvôli neudržiavaniu hrobového miesta dôjde k jeho zrušeniu, správca cintorína v Arade sa spojil s kňazom v Mojtíne.

Uloženie pozostatkov L. Škultétyho-Gabriša 27. júla bolo symbolické. Narodil sa presne pred 275 rokmi, navyše v ten deň má meniny Ladislav. „Tým najvýznamnejším symbolom je však samotné hrdinstvo mojtínskeho rodáka Ladislava Škultétyho-Gabriša – večného vojaka,“ dodal generálporučík Vojtek.

J. Púpala

Vojaci nesú obraz s „večným vojacom“

Foto: JP

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** Ing. Milan Píka 91 rokov.
- **Bratislava 15:** Valéria Dullová 80 rokov.
- **Bratislava 19:** Jozef Takáč 92 a Jozef Krejčí 81 rokov.
- **Bratislava 24:** Gabriela Danišová 80 rokov.
- **Bratislava 46:** Mária Škripeňová 98, Františka Opatovská a Ing. Július Babčan 90, Angela Reháková 87 rokov.
- **Bernolákovo:** Rudolf Jung 90 a Marián Hajtmaník 40 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Ján Steinsdofér 92 a Gizela Bahýlová 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Marián Ďuriančík 65 rokov.
- **Brezno 1:** Zuzana Holeková 94 rokov.
- **Brezno 2:** Anna Bošková 88 a Ján Gregor 87 rokov.
- **Bojnice:** Ľudmila Barborková 80 rokov.
- **Belá – Dulice:** Jozef Kováčik 88 rokov.
- **Cigel':** Štefan Cmarko 81 rokov.
- **Čadca:** Jozef Mackovčák 92 rokov.
- **Čaňa:** Jolana Andresová 65 rokov.
- **Dunajská Streda:** Eva Benedeková 84 a Ing. Jaroslav Tabačár 65 rokov.
- **Gočaltovo:** Ján Kochan 93 rokov.
- **Gemerská Poloma:** Bartolomej Spišiak a Štefan Šmelko 86, Ondrej Hatvaník, Ladislav Mrozek a Jozef Sústrik 65 rokov.
- **Giraltovce:** Anna Čekelská 89, Zuzana Paľová 88, Peter Roman 87, Pavol Bakalár 65 a Ján Havira 55 rokov.
- **Hunkovce:** Mgr. Peter Bružina 40 rokov.
- **Harmanec:** Zdenka Roštárová 75 rokov.
- **Hniezdne:** Anna Abrahámovská 84, Ján Mariančík 80 a Katarína Pardusová 40 rokov.
- **Hrachovo:** Ondrej Kurtík 60 rokov.
- **Hnúšť'a:** MUDr. Júlia Krnáčová 65 rokov.
- **Humenné 1:** Alžbeta Andrášová 86 rokov.
- **Jasenie:** Pavol Kováčik 60 rokov.
- **Klenovec:** Zuzana Antalová a Zuzana Dovalová 91, Janka Cabanová 90 a Mgr. Július Molitoris 86 rokov.
- **Kobeliarovo:** Mária Cangárová 83 a Ján Martinko 70 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Mária Il'kaninová 91 rokov.
- **Kružlová:** Michal Bratko 93 rokov.
- **Košice – Staré Mesto:** Jozef Halaj 88 rokov.
- **Košice č. 4:** Ján Kolinar 92, Anna Mrazová 91, Mária Vicianová 90, Klára Džundová a Helena Marcišinová 89 a Anna Sklenárová 81 rokov.
- **Košice 6:** Štefan Fehér 89 a Ondrej Padlák 86 rokov.
- **Košice 7:** Matilda Mederová 89, Ing. Jaroslav Holý 88 a Viera Kopková 82 rokov.
- **Košice 8:** Juraj Szanto 94, Anna Bertová a Alžbeta Belanová 89, Eva Skliarska 87, Helena Hulová a Katarína Juríková 84, Ladislav Jurík 81 a Oľga Petříková 60 rokov.
- **Košice 20:** Mária Štrbáková 88, Helena Kleinová a Rudolf Ruman 86, Helena Liptáková 83, Ing. Vladimír Gajdoš a Michal Hirkala 82 a Peter Seman 55 rokov.
- **Košice KVP:** Mgr. František Petro 80, JUDr. Štefan Szenteši 70 a PaedDr. Marián Gajdoš 65 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Štefan Fendek 90 rokov.
- **Lipany:** Margita Kopnická 89 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** PhDr. Ľudvík Šesták 92 a Katarína Turčanová 86 rokov.
- **Levice:** Anna Strečková 88 rokov.
- **Lučenec 2:** Rozália Čipková 85 a Vilma Halajová 65 rokov.
- **Medzibrod:** Anna Jančiarová 87 rokov.
- **Myjava:** Ing. Vladislav Pikart 85, Michal Baranovič 84 a Emília Pikartová 82 rokov.
- **Martin – Sever:** Pavol Matejovič 94 a Ing. Milan Hriň 86 rokov.
- **Martin – Priekopa:** Helena Balková 85 rokov.
- **Muráň:** Eduard Kotzman 92 a Milan Fabo 60 rokov.
- **Mestisko:** Michal Maťaš 60 rokov.
- **Novosad:** Ján Kapajka 50 rokov.
- **Očová:** Samuel Gašpar 87 rokov.
- **Ostrý Grúň:** Mária Vaiglová 75 rokov.

- **Prašník:** Alžbeta Mosná 85 rokov.
- **Prešov – Solivar:** Mária Kubová 83 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Július Söč 89 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Matilda Prasličková 91 rokov.
- **Ružomberok:** Zdenka Viceňová 98, Božena Ďateľová 92, Emília Nováková 91, Anna Reková 88, Agnesa Sálusová 86, Kamila Blahová 81 a Júlia Oľšavová 80 rokov.
- **Stará Turá:** Emília Valenčíková 83 rokov.
- **Staré Hory:** Peter Čillík 30 rokov.
- **Selce:** František Hlinka 84 a Elena Rusková 70 rokov.
- **Sliac:** Anton Krbača 86 a Anna Štrbová 81 rokov.
- **Stupava:** Anna Jančová 88 rokov.
- **Snina – mesto:** Mária Gabaková 87, Anna Čopiková 86 a Alžbeta Grundzová 75 rokov.
- **Sečovce 2: Ján Korčinský 100 rokov.**
- **Slovenské Nové Mesto:** Magdaléna Vaššová 83 a Pavol Gergel' 75 rokov.
- **Stará Kremnička:** Júlia Michelová 85, Mária Sekerešová 70, Jana Handzelová a Stella Šimková 50 rokov.
- **Svit:** Emília Nedzelová 75 a Ing. Ľubor Čirský 65 rokov.
- **Stropkov:** Helena Čumová a Anna Maruščaková 83 rokov.
- **Svidník:** Ivan Solej 92, Anna Bačová 91, Helena Barnová 87, Ján Červeňak 83, Peter Sičak 82 a Peter Baka 80 rokov.
- **Tisovec:** Edita Trnavská 90, Jozef Pavlikovský 87, Margita Perenčajová 85 a Mária Juríková 75 rokov.
- **Topoľčany 1:** Viktor Bielich 86 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Daniela Mokráňová 65 rokov.

Ilustr. foto: Bojovník

- **Trenčín 1:** Eva Majtášová 80 a Mária Rajnohová 70 rokov.
- **Trenčín 2:** Jozef Adamec 91 rokov.
- **Trnava 1:** Jozef Krajčovič 91 rokov.
- **Trebišov 1:** Mária Gradošová 91 rokov.
- **Trebišov 2:** František Jelínek 85 rokov.
- **Utekáč:** Elena Škorňová 84 rokov.
- **Vagríne:** Mária Marcheviská 75 rokov.
- **Vyšný Orлік:** Peter Cocuľa 84 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Ján Krpelan 70 rokov.
- **Zemplínske Hradište:** Júlia Bíla 84 rokov.
- **Zemplínska Teplica:** Jozefína Uhal'ová 55 rokov.
- **Žilina 1:** Martin Kolarík 90 a Július Majer 89 rokov.
- **Obľv Žilina:** Sidónia Kubíková 83 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 26** s Editou Tauberovou.
- **Klenovec** s 89-ročným Pavlom Ostricom.
- **Liptovský Mikuláš** s 93-ročným Dr. Antonom Droppom, CSc.
- **Michal'any** s 87-ročnou Annou Tobiášovou.
- **Ružomberok** s 89-ročným Mikulášom Harničárom.

- **Snina – mesto** s 85-ročnou Annou Koval'ovou.
- **Tisovec** so 75-ročnou Miroslavou Bancíkovou.
- **Veľaty** s 90-ročným Jánom Capom.

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Blahoželanie

Dlhoročný člen vo zväze a náš aktívny funkcionár v ZO SZPB na Myjave Benjamin Hrivnák 21. júla 2013 oslávil svoje životné jubileum 80 rokov. Ako pozostalý po otcovi – odbojárvi, účastníkovi boja proti fašizmu, väznenému v koncentračnom tábore Mauthausen – Wels – Keisersteinbruch, svojou prácou v našej organizácii nesie jeho odkaz ďalej a všemožne sa usiluje, najmä našej mládeži, vysvetľovať nehumánnosť a škodlivosť fašizmu.

Benjamin Hrivnák pracoval ako riaditeľ Slovenskej armatúrky, n. p. Myjava (SAM), a čo najväčšou mierou sa staral o jej rast a rozširovanie. Jeho prínos bol aj v tom, že sa staral a aj pomáhal zabezpečovať rast mesta Myjava – výstavbou činžiakov pre zamestnancov, čím mesto rástlo a krásnelo, a staral sa aj o nemocnicu.

Finančne pomáhal pri zabezpečovaní rôznych prístrojov, ved' tam boli ošetrovaní zamestnanci SAM. Spolupracoval s mestom Myjava pri výstavbe kultúrneho domu, pri rozvoji Parku kultúry Trnovec, pri rozvoji športového areálu, ako boli výstavba kúpaliska, kolkárne, športovej haly

a pod. SAM mala pod jeho vedením vybudované svoje vlastné múzeum, kde značný priestor bol venovaný odboju v celom mkyjavskom regióne a hlavne zamestnancom, ktorí sa zapojili do odboja. A bolo ich nemálo.

Za všetko, čo stihol za svojho aktívneho pracovného života vytvoriť, patrí predsedovi ZO SZPB naše úprimné poďakovanie.

Je držiteľom rôznych vysokých ocenení, ako štátnych, tak aj zväzových, napr. Medaila M. R. Štefánika II. stupňa, Ďakovný list, ktorý mu osobne odovzdal prezident SR Rudolf Šuster a pod.

Pri príležitosti životného jubilea Benjamina Hrivnáka mu prajeme veľa zdravia, šťastia, veľa tvorivých a pracovných úspechov, ako aj rodinnej pohody a spokojnosti do ďalších rokov života. *Všetko najlepšie!*

Výbor ZO SZPB, Myjava

Slovenské historické osobnosti 1939–1945

Jozef BRUNOVSKÝ

veliteľ 2. čs. partizánskej brigády J. V. Stalina na Slovensku

* 26. 2. 1922 Untersiebenbrunn, Rakúsko

† 23. 8. 2010 Bratislava

Osem tried ľudovej školy absolvoval v r. 1936. Do roku 1942 bol lesným robotníkom. Na voj. službu nastúpil 1. 10. 1942, bol zaradený do p. pl. 1 ako vojak na vykonávanie prezenčnej služby. 20. 6. 1943 so slov. arm. ho odoslali do poľa na východný front.

30. 10. 1943 bol v armáde vyhlásený za zbeha, zajatý ČA a odovzdaný do zajateckého tábora č. 82 Usmaň.

17. 1. 1944 sa prezentoval v čs. voj. jednotkách v Jefremove. Od decembra 1943 do 14. 9. 1944 bol Zv roty ZÚ a vel. mínerskej

sk. Bol aj frekventantom kurzu prípravy part. Absolvoval part. kurz UŠPH v Sviatošíne. V priebehu roka 1944 bol viackrát povýšený: 1. 2. 1944 na slob., 15. 2. 1944 na des., 15. 3. 1944 na čat. a 31. 8. 1944 na ppor. pech. v zál. Po zvládnutí kurzu bol zaradený do desantnej sk. pplk. I. D. Dibrovu, ktorú sa UŠPH rozhodol – po vypuknutí SNP v rámci úsilia rozvinúť part. hnutie na západ od povstaleckého územia, resp. v Protektoráte Čechy a Morava – vysadiť na Slovensku. NŠ tejto skupiny sa stal B. 21-členná skupina pristála 16. 9. 1944 pri Žabokrekochoch a po niekoľkých dňoch začala pochodovať smerom na západné Slovensko do slovensko-moravského pomedzia západne od Nového Mesta nad Váhom. Počas presunu pomohla zorganizovať niekoľko miestnych part. skupín a zvedla menšie boje s nem. jednotkami. Prechod cez Váh sa jej podaril 28. septembra 1944 pri Krivosude – Bodovke a Ivanovciach. Štáb sk. sa 2. októbra 1944 v obci Hlavina spojil s najsilnejšou miestnou part. skupinou, sk. Miloša Uhra, ktorá mala vtedy vyše 200 príslušníkov. 6. októbra 1944 sa na základe dohody s miestnym komunistickým odbojom miestne part. skupiny v priestore Myjavy a Starej Turej podriadili štábu I. D. Dibrovu, a takto vznikla 2. čs. partizánska brig. J. V. Stalina (niekedy uvádzaná aj ako 2. Stalinova brigáda). 9. októbra 1944 vznik brigády potvrdil aj UŠPH. Vel. brig. sa stal I. D. Dibrova, NŠ B. Štáb brigády

sídlil v osade Hlavina pod Javorinou a so svojimi oddielmi musel čeliť nem. prečesávacím akciám. V noci z 11. na 12. októbra oddiely part. brigády pod velením M. Uhra prepadli nem. jednotku v Starej Turej a spôsobili jej veľké straty. Po vydarnej akcii sa partizáni mali presunúť na bošácke kopanice Španie a pripraviť sa na prechod na Moravu. 13. októbra 1944 pri prieskume možností prechodu brig. na Moravu bol v zrážke s nem. hliadkou smrteľne zranený vel. brig., I. D. Dibrova. Na základe rozhodnutia UŠPH 14. októbra 1944 sa novým vel. brig. stal B., NŠ G. Lošakov. Pod nem. tlakom a nem. obsadzovaním kopaníc sa brigáda po 20. októbri 1944 musela vzdialiť z pôvodných priestorov pod Javorinou a začala sa presúvať k Púchovu a Žiline. Od konca októbra 1944 vplyvom nem. akcií proti brig. boli jednotlivé sk. brig. rozptýlené a pôsobili od seba viac-menej oddelene. Štáb brig. sa usiloval o ich stlmenie. 28. 11. 1944 17-členná sk., v ktorej boli aj B. a komisár brigády D. Ložek, sa vydala na pochod z Magule s cieľom obnoviť spojenie s rozptýlenými skupinami brig. Koncom novembra 1944 nastal rozkol v brig., keď NŠ, G. Lošakov, neuposlúchol rozkaz na návrat k štábu brig. a odišiel aj s rádiostanicou brig. na východ. (Neskôr spolu s kpt. M. Kučerom utvoril partizánsku brig. Stalin v Nízkyh Tatrách). Spojenie štábu B. s UŠPH sa nepodarilo obnoviť až do spojenia sa s ČA.

Štáb brig. striedavo pôsobil pri jednotlivých oddieloch na západnom Slovensku, a takto uplatňoval svoj riadiaci vplyv. Oddiely brig. uskutočňovali významné boj. a diverzné akcie. V čase priblíženia sa ČA aktivizovali a podieľali sa na oslobodení obcí na západnom Slovensku. B. riadil operáciu partizánov 5. odd. brig. na pomoc sov. vojskám pri oslobodzovaní Stupavy a Pajštúna 7. apríla 1945.

Po ukončení vojny krátko pracoval na MNO, 1. 7. 1945 bol povýšený na por. pechoty v zál., 1. 1. 1946 včlenený do kmeňového počtu p. pl. 23 do 8. roty a povýšený na npor. pechoty v zál. V roku 1946 bol demobilizovaný a stal sa národným správcom vo firme Piesch v Pezinku. 1. 1. 1948 povýšený na kpt. pechoty v zál. Po februári 1948 z politických dôvodov zbavený funkcie národného správcu. 6. 1. 1950 odňali mu voj. hodnosť. V roku 1952 bol spolu so svojím bratom zaistený pre údajnú protištátnu činnosť. Väznený do 7. 7. 1958, vtedy podmenečne prepustený z väzenia, v roku 1964 rehabilitovaný. Po roku 1967 riaditeľ Štátnych lesov – stavebného závodu Bratislava, Mlynská dolina. Po roku 1989 povýšený do hodnosti genmjr. V 90. rokoch 20. storočia predseda ÚV Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

F. CSEFALVAY

(Prevzaté z knihy *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939–1945*, ktorú vydal Vojenský historický ústav v Bratislave v roku 2013)

V Nitre hodnotili

Na zasadnutí ObIV SZPB v kongresovej sále Mestského úradu v Nitre, ktoré sa konalo 28. júna, zhodnotil jej predseda Jozef Havel plnenie úloh vyplývajúcich zo záverov XV. zjazdu SZPB, uznesení ObIV, aktívnej činnosti základných organizácií a postavenia a cieľov historicko-dokumentačnej komisie v nastávajúcom období.

Aj napriek pozitívnemu hodnoteniu aktivity v celom regióne máme ešte rezervy na jej vylepšenie. Tajomníčka ObIV Hilda Tóthová dbá o to, aby sa pripravovaných osláv oslobodenia zúčastňoval väčší počet členov, občanov, žiakov a študentov.

V spolupráci s MsÚ a OÚ Nitra sa zúčastnili predseda a tajomníčka spomienkových akcií v Kalnej, Štúrove a Kameníne, ktoré sa stávajú celokrajovou záležitosťou. Zlepšuje sa spolupráca s krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov Slovenska a vedením Zväzu vojakov SR – klub Nitra-Zobor.

Na smútočnom zhromaždení 16. júna na Židovskom cintoríne v Nitre bola tajomníčka H. Tóthová. Spomienkových akcií v Nitre, Topoľčiankach, Vrábľoch, Zlatých Moravciach a Topoľčanoch sa zúčastňuje väčší počet občanov, detí a mládeže z miest a okolia.

Predseda vyzval členov, aby viac informovali o našej organizácii v Bojovníku a Ročenke odbojárov. Úspešné podujatia naznačujú, že je potrebné zvýšiť počty prispievateľov, lebo to nemalá aktivita vyžaduje zvýšiť počet predplatiteľov a získať do našich radov mladých členov.

Pre našu organizáciu je neprijateľné, aby sa v našom regióne aktivizovali neonacistické skupiny a ľudácke živly. Zostáva preto prvoradou úlohou spolupracovať s miestnymi organizáciami pri príprave a zabezpečení spomienkových stretnutí na počesť najvýznamnejšej udalosti SNP a oslobodzovacích bojov spod fašistickej poroby (Skýcov, Zlatno, Pohronský Ruskov, Nitra, Topoľčany, Zlaté Moravce, Vrábľa, Banská Bystrica, Kalište, Svidník). Udelenie čestných uznaní ObIV a ÚR je skromným poďakovaním za statočné postoje. V tomto

trende budeme aj naďalej pokračovať.

Oblasťný výbor kooptoval P. Rybana za člena ObIV SZPB v Nitre, zrušil ZO v Jedľových Kostolnoch, schválil návrhy na zväzové ocenenia a prijal nových členov z Nity a Topoľčanok. Odporučil zvýšiť účasť na oslavách 69. výročia SNP, bojov o Duklu a na Dni červených makov. Schválil termíny zasadnutí predsedníctva a pléna oblastného výboru, na ktorých sa prerokujú plány činnosti na rok 2014 a vyhodnotí spolupráca s JDS a Zväzom vojakov – Klub Nitra-Zobor. Dôležitou súčasťou práce ObIV a ZO SZPB je vypracovať projekty akcií na rok 2014 a ich materiálne-technické zabezpečenie, a predložiť ich obecným a mestským úradom a Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja do 15. septembra 2013.

ObIV SZPB Nitra neustále oceňuje dlhoročných a zaslúžilých členov SZPB, lebo si zaslúžia zvýšenú pozornosť za statočný boj, aktívny prístup a tvorivú prácu v uplynulom období.

Gustáv STOPKA

KALIŠTE
STRETNUTIE GENERACIÍ 17. AUGUST 2013

konané pod záštitou
predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja
VLADIMÍRA MANKU

Nezabúdame

HLAVNÍ ORGANIZÁTORI:
Oblasťný výbor SZPB Banská Bystrica, Banskobystrický samosprávny kraj
Múzeum SNP Banská Bystrica, Mesto Banská Bystrica

SPOLUORGANIZÁTORI:
Ministerstvo obrany SR – Regrutnácka skupina Banská Bystrica
Ministerstvo vnútra SR – Záchranársky oddiel HaZZ Žilina
Obvodný úrad Banská Bystrica, Krajské riaditeľstvo HaZZ Banská Bystrica,
Oblasťné riaditeľstvo Policajného zboru Banská Bystrica, Štátne lesy SR,
Lesný závod Slovenská časť, Obec Baláže, Obec Moľtanka,
Obec Podkonicce, Obec Priečhod, Obec Slovenská Ľupča

Program:

9.15 KULTÚRNY PROGRAM (vstup):
SENIORI OPTIMISTI spevokoli pri ZO JDS v Zari nad Horami
ARIZONKY tanečný súbor z Banskej Bystrice – Sásovej
Folklorná skupina JAVORÍ a LIESKY z Baláže

10.30 EKUMENICKÁ PODOŽNOSŤ (vstup):
11.00 PIÄTNA SPOMIENKA (vstup):
Položenie vencev
Hymna Slovenskej republiky
Báseň
Otvorenie
Príhovory a pozdravy hostí
Fiechalčka Sadom Života

12.00 UKÁŽKY KLUBU VOJENSKEJ HISTÓRIE GOLIAN Z BANSKEJ BYSTRICE (vstup: ANNA NEMCOVÁ)

13.00 KULTÚRNY PROGRAM (vstup):
Detský folklorný súbor MATEČIAROK z Banskej Bystrice
Folklorný súbor HRIŇOVČAN z Hriňovej
Hudobná skupina SLOVATANGO z Banskej Bystrice

AUTOBUSY

	ODCHOD	PRICHOD
Banská Bystrica → Kalište Žoľ stanica	8.30 8.30 9.00	8.40 9.10 9.30
Kalište → Banská Bystrica	14.45 18.00	14.35 18.40

Dojdy s nami pripravovať ZÁBAVNÉ DIETSKÉ HRISKO
SKÚŠKA ZDARNOSTI
PRECHÁDŽKY PARTIZÁNSKOU REPUBLIKOU
TURISTICKÉ POCHODY

Partizánska činnosť na východnom Slovensku

Aj ženy bojovali za slobodu

V predchádzajúcom čísle dvojtýždenníka *Bojovník sme vám priniesli druhú časť rozprávania o partizánskej činnosti na východnom Slovensku a o ženách, ktoré sa do nej zapájali. Dnes vám ponúkame osudy ďalších z nich.*

Anna Gdovinová, rod. Knišová, narodená 25. 9. 1912 vo Fulianke, okres Prešov, manželka člena ilegálneho oblastného vedenia KSS v Prešove, ktorého vtedajší režim väznil v Ilave, priameho účastníka SNP.

Obidvaja pracovali v ilegalite a spolupracovali s významnými osobnosťami odbojovej činnosti v tomto regióne, ako boli Tomko, Babej, Svianteck, Tulipán, Keseľička, Kundrát a ďalšími v rámci východného a ostatného Slovenska. Organizovali a zabezpečovali účinnú pomoc partizánom čapajevovcom, ktorí vtedy pôsobili v regióne Slanských vrchov a v priestore východného Slovenska.

Anna Kundrátová, rodená Olejárová, narodená 5. 2. 1920 v Hradisku, okres Prešov. V rokoch 1939–1945 ilegálna pracovníčka, spojka partizánskeho oddielu Čapajev a Lipa. Spolu s manželom Mikulášom Kundrátom mala úzke prepojenie s takými ilegálnymi pracovníkmi, ako bol Jozef Tomko, Ján Keseličko, Mikuláš Gdovin, Peter Babej, Michal Špak, Andrej Svjanček, Michal Krajiňak, Pavol Tonshauer, Ľudovít Benda a ďalšími, ktorí zachraňovali utečencov z koncentračných táborov, zabezpečovali zbrane pre partizánov, cenné informácie, potraviny, lieky, boli kolpoltérmi letákov a iných tlačovín a plnili aj ďalšie dôležité úlohy, preto boli neustále pod dohľadom Ústrednej štátnej bezpečnosti (ÚŠB) a Nemeckej štátnej polície (Gestapa = Geheimstaatspolizei), Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy (POHG) a ďal-

ších represívnych zložiek vtedajšej vojnovnej Slovenskej republiky.

Katarína Tomková, rodená Vilgová, narodená 7. 11. 1911 v Prešove. V rokoch 1939–1945 bola zapojená do ilegálnej činnosti po boku svojho manžela Jozefa Tomku, člena Okresného vedenia a vedúceho Oblastného vedenia ilegálnej KSS v Prešove. V roku 1943 bol zatknutý a pre ilegálnu činnosť a odsúdený na dva roky väzenia v Ilave. Po vypuknutí SNP bol prepustený z taktických dôvodov fašistov a nepretržite sledovaný ÚŠB, preto jeho prvé kroky na slobode smerovali k partizánom v Čergovskom pohorí, kde bojoval v oddiele jeho veliteľa Rokosovského.

Mária Špaková, rodená Tarasovičová, narodená 14. 2. 1903 v Nižnej Olšave, okres Stropkov. V rokoch 1940–1944 bola zapojená do ilegálnej činnosti v rodnej obci a stala sa pevnou oporou svojmu manželovi Michalovi Špakovi, členovi KSS od roku 1927. Od roku 1939 pôsobil ako vedúci Okresného vedenia ilegálnej KSS v Stropkove, člen Oblastného vedenia KSS v Prešove. V čase odboja spolupracovali s partizánskou skupinou Čapajev a všemožne podporovali čapajevovcov aj po stránke finančnej. Do ilegálnej práce rodičia zapájali aj svoju osemnásťročnú **dcéru Annu**, ktorá sa narodila 10. 6. 1926 v Nižnej Olšave, neskôr po manželovi priezviskom Karolyiová, od roku 1955 žije v Prešove. Do tejto odbojovej práce ju zapájala otec, ktorý dcéru nielen usmerňoval a nabádal k opatrnosti, ale aj dodával morálnu silu, odvahu

a vytrvalosť pri prekonávaní ťažkostí, pretože za ilegálnymi pracovníkmi sledila nielen ÚŠB, ale aj Gestapo a POHG.

Anna Karolyiová na jednu z mnohých nečakaných situácií z tohto obdobia spomína takto: „Osemnásteho septembra 1944 Nemci vypálili našu rodnú obec Nižnú Olšavu ako prvú v okrese Stropkov. Predchádzala tomu udalosť z 12. 9. 1944, keď v našej

Ženy sa významne zapájali do odbojovej činnosti.

Ilustr. foto: www.zenybojujici.cz

obci sa usadil jazdecký pluk michalovskej posádky, ktorému velil mjr. Bilej. Ten sa nedal Nemcom odzbrojiť. Po odhalení Nemcami jeho rozmiestnenia boli fašistami prepadaní a v bojovom strete došlo aj k stratám na životoch. Za pomoc a podporu vojakom – vzbúrencom miestnymi obyvateľmi Nižnej Olšavy Nemci obec vypálili. Bola to hrôza, ktorá sa nedá len tak ľahko opísať a tobôž prežiť. Ľudia si svoje vytrpeli, preto je potrebné si mierovú prítomnosť vážiť a chrániť.“

Táto bojová jednotka mjr. Bileja sa po tomto bojovom strete

pridala k partizánskej brigáde plk. Michaila Illarionoviča Šukačeva, ktorá sa po neúspešnom obsadení Duklianskeho priesmyku presunula na stredné Slovensko.

Paulína Brnová, rodená Gečíková, narodená 10. 6. 1924 v Demjate pri Prešove, patrí k priamym účastníkom protifašistického odboja v SNP. Bola partizánkou – rozvedčičkou partizánskeho zväzku Chruščov, ktorému velil Alexej Michajlovič Sadilenko a spojkou sovietskej rozvedky a kontrarozvedky pod velením Alexandra Michajloviča

Do polovice januára 1945 P. Brnová plnila úlohy podľa pokynov pána Zorvana a Marčenka (Kovalenka) a sovietskej rozvedky a kontrarozvedky so zvláštnym poslaním v priestore z východného Slovenska po Čierny Balog a Brezno. Víťaznú Červenú armádu privítala v Poprade, ktorý bol oslobodený 8. 1. 1945.

Katarína Kobeláková, rodená Bobulská, narodená 14. 10. 1926 v Šambrone, okres Stará Ľubovňa. Menovaná o svojej odbojovej činnosti z rokov 1944–1945 spomína: „Roku 1944 ako 18-ročné dievča som sa ako slúžka a lesná robotníčka dostala na Polesie Sigord pri Zlatej Bani, okr. Prešov. Od polovice júna 1944 začal do horárne pravidelne chodiť Štefan Zajac zo Zlatej Bane. Prichádzal s neznámymi ľuďmi, o ktorých sa vedelo, že sú partizáni. Podľa pokynov vedúceho polesia pána Domagaského som do balíkov pripravovala potraviny, odev, lieky a iné veci, ktoré títo ľudia od nás odnášali. Až neskôr som sa dozvedela, že to boli partizáni z oddielu Čapajev a že medzi nimi boli aj veliteľia Baľuta a Kukorelli. V sprievode pána Zajaca som zabezpečovala na štáb tejto partizánskej jednotky, ktorý sa nachádzal v Rakovom jarku, aj iné veci.“ O tragických udalostiach v obci Zlatá Baňa pani Katka hovorí: „Najstrašnejší deň v mojom živote bol 8. september 1944, vtedy fašistické jednotky obkľúčili Zlatú Baňu a po urputnom boji s partizánmi ju vypálili. Mužov, ktorých chytili, odviekli do koncentračných táborov v Nemecku, ženy a deti rozohnali po okolitých dedinách. Zhorelo aj Polesie.“ Po týchto udalostiach sa vrátila do rodnej obce Šambron, kde ju čakali nútené opevňovacie práce pre nemeckú armádu pod prísny dozorom nemeckých vojakov, ktorí potom obec vypálili.

Jozef DANKO

Bubeník Matej a politika

Keď pochovávali 11. septembra 1971 na Novodievčom cintoríne v Moskve Nikitu Sergejeviča Chruščova, bolo na cintoríne viac príslušníkov KGB ako pozostalých, známych a priateľov, ktorí sa s ním prišli rozlúčiť. Ešte aj po jeho smrti mal Leonid Iljič Brežnev obavy z toho, že by sa mohla rozlúčka s týmto politikom nejako zvrtnúť a svet by začal znova hovoriť o politikovi, ktorý celé desaťročie pod práporom kosáka a kladiva rozhodoval o spolunažívaní národov vo svojej veľkej krajine, ale aj na celom svete.

Ešte i dnes si starší ľudia pamätajú na jeho vystúpenie v OSN, keď vyzul topánku a trieskal ňou po stole. Matej Chorvát, obyčajný dedinský človeček, vtedy poznamenal:

– „Veď ty dotrieskaš“. Keď ho pochovávali, zasa sa nezdržal a utrúsil v krčme zlomyseľnú poznámku:

– „Nebol to dobrý človek, už dávno ho mal šľak trafiť“.

Matej bol obyčajný, jednoduchý človek, ktorého si dedina pamätá ako bubeníka. Bol všade tam, kde sa v dedine dialo nie-

čo mimoriadneho, bol pri tom, keď sa objavili na úrade dôležití ľudia. Starší si ho ešte pamätajú ako vychudnutého, veľmi vysokého chlapa, pri ktorom sa strácal každý, kto nemal výšku aspoň dva metre. Svojim rodákom dlhé roky oznamoval na námestí najdôležitejšie zvesti, ale dával im na známosť a poučal ich aj o tom, ako sa majú pripraviť na privítanie takých osobností, ako bol napr. minister hospodárstva ČSR Slávik, alebo počas povodne v roku 1944 najvyšší predstaviteľ Slovenského štátu Šaňo

Mach a Jozef Tiso. Na fotografii, kde vyčnieval nad týmito dvomi hodnostármi, vyzeral dôležitejšie ako hociktorý z nich. Po vojne zasa vyhuboval prvé nariadenia veliteľstva ČA, vyhuboval smútok pri úmrtí J. V.

Bol veľmi pyšný na svoju dôležitú funkciu, bol namyslený na svoj mosadzný bubon, obalený do akejsi zvieracej kože.

Stalina i Klementa Gotwalda... Bol veľmi pyšný na svoju dôležitú funkciu, bol namyslený na svoj mosadzný bubon, obalený do akejsi zvieracej kože. Prišiel však čas, keď v dedine začali kopať jamy a naťahovať drôty pre zavedenie dedinského rozhlasu. Znamenalo to koniec bubnovaniu, koniec jeho slávy.

– „Na nás sa nehnevaj Matej“, povedali mu na MNV, keď im prišiel vynadať, že mu berú prácu. „Až z Moskvy prišlo nariadenie, že každá dedina musí mať

dedinský rozhlas“, povedal mu s vážnou tvárou jeden vtipálek. „Treba modernizovať, aby sme Ameriku predbehli, Nikita Sergejevič, keď tadialto pôjde na Sliač, osobne si to skontroluje.“

Odvtedy nevedel Matej prísť tomuto politikovi na meno. Stal sa pre neho symbolom všetkého zlého, čo ho postihlo. Stratil nielen prácu, ale aj na cene. Raz, keď prišiel na školu, za svojím kamarátom školníkom, keď videl na chodbe visieť portrét tohto hodnostára, strhol ho zo steny a tresol s ním o zem. Ešte aj bagančami po ňom poskákali. Niekoľko ho udal, večer si prišli pre neho páni v civile. Odviekli ho do cely predbežného zadržania.

– „Bolo to 13. októbra 1964,“ zaspomínal si neskôr Matej na tento deň. „Trinástka bola vždy pre mňa nešťastné číslo“, dodal

ešte a upil si piva. „Celú noc ma tam držali, ani najesť mi nedali. Až okolo obedu, na druhý deň, prišiel za mnou vyšetrovateľ. Počul som však, ako mu jeho kolega povedal:

– „Daj mu najesť a pošli ho domov“. Aj sa tak stalo. Vyšetrovateľovi som zjedol chlieb so salámou, vypil fľaškové pivo, aj cigaretou ma ponúkol. Celý čas si ma však tento človek pozorne sledoval.

– „Choďte domov, Matej“, povedal nakoniec. „Len jednu vec mi ešte povedzte. Ako ste vedeli, že práve dnes, 14. októbra 1964, budú v Moskve odvolávať N. S. Chruščova, zo všetkých funkcií?“

Už dávno je posledný bubeník Matej Chorvát na pravde Božej. Ostalo po ňom iba niekoľko zaznamenaných fotografií v obecnej kronike a táto príhoda. Jedna z mnohých svedectiev o tom, akým životom žili naši predkovia.

Rudolf SLEZÁK

Na pobreží Pacifiku

Pacifické pobrežie Nikaraguy navštevujú počas víkendov celé rodiny. Privádzajú sa osobnými i nákladnými autami, autobusmi, aby sa mohli vykúpať do sýtosti. Najviac navštevovaným miestom je kúpeľné stredisko Pochomil, vzdialené od hlavného mesta Managuy iba 80 km. Má široké pláže v dĺžke piatich kilometrov, dostatočný počet ľudových reštaurácií a malých bufetov. Môžete si pochutiť na morských kraboch, rybách a výrobkoch z hydiny, hovädzieho i bravčového mäsa, ako aj na korytnačích vajčikách a na kyslo pripravených rybičkách – tzv. ceviche. Cena je nižšia ako v metropole, ale hlavný dôvod je – výrobky z mora sú zaručene čerstvé. Hoci teplota tu neklesne pod 23 °C, nie sú potrebné špeciálne cestovné chladničky, nakoľko domorodcom postačia nádoby s ľadom.

Pláže v Pochomile sú pripravené pre každého a okrem nich sa využívajú pláže v El Velere a El Transite. Obe sú skalnaté, čo vyžaduje zvýšenú pozornosť plavcov pri prílive. Z El Velera (blízko prístavu Puerto Sandino) sa možno dostať za necelú hodinu na pláž Poneloya pri Leone

Desať metrové kaktusy na pobreží.

(bývalé hlavné mesto). Zaujímavé sú tam drevené domčeky na spôsob amerických westernov. Presvedčili ma o tom aj ďalšie

strediská oddychu – Boquita, Casares, Huechuetu a San Juan del Sur. Hoci prvé tri sa podobajú Pochomilu, posledné je zátokou, kde kotvia rybárske lode, bárky a loďky milovníkov rybolovu, pripravené vyplávať na širé more. Úzke uličky s učupenými domcami a chatkami v rôznych štýloch vytvárajú nenapodobiteľnú atmosféru.

Pred návratom do Managuy sme zastavili v mestečku Dirimamba, aby sme sa osviežili národným nápojom tragom. Je to zmes cocacoly, nikaragujského rumu a citrónovej šťavy. Tam som spoznal ľudí s veľkým srdcom, dobrotou a odhodlaných zmeniť podmienky života prostých ľudí a vytvoriť z pacifického pobrežia zónu s parkami a hotelmi. Nie je to zámer jednoduchý, lebo potrebuje spoluprácu vlád stredoamerického regiónu, aby sa pobrežie stalo realitou krásy a pohody od Mexika až po Kolumbiu. **Gustáv STOPKA**
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

19. júla

1943 – Spojenci podnikli prvý letecký útok na Rím v druhej svetovej vojne, pri ktorom zahynulo približne 2000 osôb. 700 amerických lietadiel zhodilo na mesto stovky ton náloží.

20. júla

1944 – Na chate neďaleko obce Čremošné sa uskutočnila porada politického a vojenského velenia odboja. Politickú skupinu zastupovali Gustáv Husák, Ladislav Novomeský, Ján Ursíny, Jozef Lettrich, Peter Zaťko a Ivan Horváth. Na čele vojakov bol Ján Golian.

21. júla

1944 – Americké jednotky sa vylodili na ostrove Guam.

22. júla

1941 – V bitke pri Lipovci na západnej Ukrajine sa stretli Rýchla brigáda Slovenskej armády a jednotky Červenej armády. Slovenská Rýchla brigáda utrpela ťažkú porážku. Zomrelo 75 vojakov, 176 bolo ranených a 2 vojaci

padli do sovietskeho zajatia.

24. júla

1943 – Začala sa séria spojeneckých náletov na nemecký Hamburg.

26. júla

1944 – Pri Liptovskej Osade pristálo prvých 11 ruských partizánov-parasutistov na území Slovenska.

28. júla

1945 – Do newyorského mrakodrapu Empire State Building narazilo lietadlo, pričom o život prišlo 14 ľudí.

29. júla

1948 – Prvé olympijské hry po II. svetovej vojne boli otvorené v Londýne na štadióne vo Wembley.

30. júla

1971 – Posádka Apollo 15 s veliteľom letu Davidom Scottom, (veliteľský modul pilotoval Alfred Worden, pilotom lunárneho modulu bol James Irwin) pristáli na Mesiaci. Ako prvá posádka mali k dispozícii lunárne vozidlo Rover.

Zdroj: TASR

Angelina Jolieová bude režisérkou drámy z druhej svetovej vojny

Hollywoodska herečka Angelina Jolieová si už vybrala hlavného predstaviteľa do pripravovaného filmu *Unbroken* (*Nezlomený*), ktorý bude jej druhým režisérskym počínom.

Hlavnú postavu vo vojnovéj dráme stvárni britský herecký nováčik Jack O'Connell.

S nakrúcaním filmu *Unbroken* by sa malo začať v septembri, uviedol filmový časopis *Variety*. Dvadsaťdvaročný O'Connell bude hrať bývalého olympijského bežca na dlhé trate, ktorého cez druhú svetovú vojnu zajali Japonci.

V súčasnosti 96-ročný niekdajší príslušník amerických vzdušných síl Louis Zamperini prežil haváriu lietadla nad Tichým oceánom a strávil 47 dní na provizórnej plti, kým ho nezajali Japonci.

Americká spisovateľka a publicistka Laura Hillenbrandová príbeh v roku 2010 spracovala. Bratia Joel a Ethan Coenovi, ocenení Oscarom, scenár prepracovali a štúdio Universal Pictures uvedie hraný film do kín v roku 2014. Jolieová bude aj producentkou.

Red TASR

PRVÝ JADROVÝ POKUS OD... (dokončenie v tajničke)

pomôcky: AIRAN, OM, OEREL, MUR, HOLEKA	koleso	lúčina	alebo (básnický)	nedáte sa oklamat		ozdobia pierkom	robil	severský boh	ženské meno	symetrála		2. časť tajničky	náhrdelník
pevne uzavreté spoločens-					dookola						EČV Dolného Kubína		
seká					vyvolaj zdesenie						MPZ Rumunská mužské meno		
1. časť tajničky					telocvičné náčie					rieka v Rakúsku			
značka hektára			druh kyslého mlieka						holá tatranský končiar				
	nemecké mužské meno	napíňal strach	plešiny, po česky					sídlo v Nemecku	urob udanie				
československý vojnový letec								bude mať úspech	nemecká automobilka				
obef						odtekanie						sníva	rozrýval
pučí, kľíči						optické umenie					chem. zn. stroncia		
3. časť tajničky						rieka v Rusku					skratka juniora		
tam			mužské meno					jarný mesiac					

Správne vylúštenie tajničky z č. 13 znie: **Vylodenie Spojencov v Normandii.** Knihu posielame **Slavomírovi Kyselovi do Seliec.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK
Dvojtýždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail: sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariatu: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografi e sa nevracajú • Vychádza dvojtýždne, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlačie, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Presse Grosso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pošt pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

Na ulici stretne Maťko krívajúceho Kubka.

– Čo sa ti stalo?

– Ale, pricestovala k nám svokra!

– A preto krívaš?

– Kopol som do lokomotívy, ktorá ju priviezla.

* * *

Svokra príde navštíviť zaťa:

„Dobrý deň. Vitajte, poďte ďalej! Ako dlho sa zdržíte?“

„Pokým ťa nebude moje prítomnosť unavovať.“

„Vy nezostanete ani na čaj?“

* * *

Mladomanžel prichádza domov mierne podnapitý. Svokra stojí vo

dverách s metlou v ruke. Hneď sa jej spýta: „Mamička, zametáte alebo odlietate?“

* * *

Stážuje sa manželka manželovi:

„Drahý, vieš, čo som zistila? Ty nemáš rád nikoho z mojej rodiny.“

Manžel:

„Ale to nie je vôbec pravda! Napríklad mám oveľa radšej tvoju svokra ako moju.“

* * *

Svokra volá zaťovi:

„Už si upiekol tú hus, čo som ti poslala?“

Muž sa pozrie na ženu a hovorí: „Nie, ešte žije!“

Zdroj: Internet

Výborná cuketa

Z LACNEJŠEJ KUCHYNE

Potrebuje: 1 cuketu, 3 veľké cibule, kúsok slaniny alebo údeného mäsa, soľ, paradajky, hrsť petržlenovej vňate, hrsť kôpru.
Ako na to: Cuketu nakrájanú na jemno i na hrubo poduste na orestovanej cibuli, na ktorej ste predtým popražili slaninu (údené mäso). Mierne osolte. Keď je cuketa mäkká, pridajte k nej na štvrtky nakrájané paradajky a nakoniec bylinky.

Mária V., Nitra